

88 DE EMEND. STRUCT.
THOMAE LINACRI
 ANGLI DE EMENDATA
 structura, siue de partium Enal-
 lage Liber II.

H T DE OCTO QUIDEM orationis partibus earumq; speciebus, quatenus nimirum ad constructionis rationem potissimum attinent, hactenus dictum esto. Superest quoniam eadem ab autoribus uariè confunduntur, & aliæ pro alijs usurpantur (Græci generaliter Enallagen, priuatim Antimeriam uocant) ut de hac quoq; aliquid dicamus. prius tamen admonitis qui legent, ne quicquid hic ab autoribus usurpatū asseratur, licere sibi utcunq; putent, si modò ueteribus, quos sibi imitandos proponunt, similes esse in dicendo student, Quis enim id. speret, qui quod illi quauis necessitate, interdum uero humano lapsu, dum alio fortasse fuere intenti, uel etiam in curia, semel aut iterū, in summa rarissimè admiserunt, promiscuè et familiariter utitur? Imo uero sit dissimilimus necesse est, declarāt id facile, qui talia maxime affectant, ut docti alio qui, sed iudicio corruptissimo, ne dicam infelici, quos tamē ab alijs intelligi, quā a me nominari malo. Sed illuc reuertor. Sicuti quod passim legis, securus reponas: ita quod rarum aut infrequens est, non nisi quatenus

tenuis usurpatum ab alijs est, sequendum censeo, Ita enim perpetuo rarum manserit. Hoc mihi pro multis locis, quorū est commune, dicendum fuit, nec scio an alibi opportunius. Fit ergo Antimeria, siue partium Enallage quatuor modis. Nam aut declinabilis pars ponitur pro non declinabili: aut nō declinabilis pro declinabili: aut declinabilis pro declinabili: aut non declinabilis pro non declinabili.

PRIMUM GENVS:

IN primo genere, nomen præpositionis loco ponitur ut secundum pro κατὰ Quintil. Secundum consuetudinem. Et loco aduerbij adiectiuum quidem, ut recens pro recenter. Verg. Sole recens orto, aut noctem ducentibus astris. Talia sunt: Toruum clamat, sublimiter, ualde. præterea nonnulli datiui in o, ut certo, sedulo, optatō, auspiciatō, pseudulō falsō, uerò, pro certe, sedule, optate, auspicate, pseudule, false, uere. Positum autem horum, id est uerò, ut Donatus refert, modo pro aduerbio confirmandi, siue, ut idem uult, consensuendi, ut Ego uero maneo Cic. Ego quidē Serui uellem, ut scribis, in meo grauissimo casu affuisses ubi quid si pro ἔγωγε Græco accipi dicas: Accipitur Donato & pro particula quæ ironiam iuuat, ut Egregiā uerò laudē, & spolia ampla refertis, Tuq; puerq; tuus. Modò pro coniunctione, ut tum quidem eam præcedit. Præterea ut expletiuua uel ornatiuua est ut Ter. id uerò est quod ego puto mihi palmariū me

Nomen pro præposit. one

Adiectiuū p aduerbio.

Verò

repperisse. Vbi ait Donatus, nisi ornatium esset, nihil significaret. Idē & pro interiectione stomachantis accipi ait, in illo Eunuchi, Moue uero ocyus te nutrix.

Appellatiuū
pro aduerbio

Appellatiuum uero pro aduerbio: ut, Nec uox hominem sonat: pro eo quod est humaniter. Et Bacchanalia, uiuunt, pro bacchanaliter. Quanquam hoc genus per illos ablatiuos, more uel ritu: uel etiam eiusmodi uerba, qualia sunt Exhibet, representat, præfert interpretari licet sic. Sonat ritu, uel more hominis, uel representat, uel præfert hominem. Quemadmodum Verg. locutus uidetur in decimo, Frons hominem præfert. Item quid pro quorsum, uel ad quid.

Quid pro
quorsum, uel
ad duid:

Verg. Quid tibi odorato referam sudātia ligno, Balsamaq; & baccas semper frondentis achanti? Quid nemora? Aethiopum molli canentia lana? Idem, Quid maiora sequar? Et nullus pro non. Cicer: Philotimus non modo nullus uenit, sed ne per literas quidem, aut per nuncium certiorē fecit me, quid egerit. Idē, Querit ex proximo uicino, num feriae quaedā piscatorum essent, quod eos nullos uideret. Et Ter. Et si nullus dixeris. Et nomen pro interiectione, ut malum in illo Terentij, Quid malū alij. Et nomen, siue pronomen pro coniunctione, ut idem pro etiā, auctore Laurentio. Cic.

Nullus pro
no n:

Nomen pro
interiectione:
Pronomen
pro coniun-
ctione.

Est huic coniuncta beneficentia, quam eādem uel benignitatem, uel liberalitatem appellare licet. Quintil. Si causam ueneficij dicat adultera, non Marci Catonis damnata iudicio uidetur, qui nullam adulteram, non eandem esse ueneficā, dixit. Col. Nullum enim te-
merē

Idem:

mere uideamus locum, qui modo pigrū cōtineat humorem, non eundem uel nigri, uel cinerei coloris.

Pronomē pro aduerbio.

Et Pronomen uel prouocabulum pro aduerbio, ut hic cum in loco, & hoc, eo, illo, quo cum ad locū significant, & qua siue per locum significet, siue pro partim accipiatur, ut Cicero ad Qu. fratrem, Ita omnia conuestiuit hedera, quā basim uillæ, quā inter columnia ambulationis. Plin. ad Marc. Medium tempus distentū impeditumq; quā officijs maximis, quā amicitia principū egisse: Quod quoq; pro cur uel quam obrem in illa dicendi figura, cum similibus, qualis est, Vergil. Bucol. Si ad uitulā spectes, nihil est quod pocula laudes. Cicero Terentia, In uiam quōd te des hoc tēpore, nihil est. Idem, Credo ego uos mirari &c. quia sit quōd ego potissimū surexerim. Plaut in Au Lu. Iam ad te reuertor. Nam est quod te uisam. Et pronomen uel prouocabulū pro coniūctione, ut quōd pro quia: et eō pro propterea. Tere. Nō pol quōd quenquā plus amem, aut plus diligam, eō feci. Caesar Commentar. His Caesar ita respondit, eō sibi minus dubitatio- nis dari quod; ea res quas legati Heluetij cōmemorassent, memoria teneret. Et quod pro quia. Cicc. ad Att Quod scribis de Hermathena, per mihi gratum est ornamentum Academiae propriū meæ. Quod et Hermes commune omnium, & Mimerua singulare est insigne eius gymnasiij. Secundo enim loco quod pro quia legitur. Idem, Vtinā illum diem uideā, quum tibi agā gratias, quōd me uiuere coegisti Et pro sed, uerum, uel at

Prouocabulū uel pro nō est pro coniūctione.

Quod.

quo

quo modo fere cum si uel nisi iungitur. Ter. in Phormione, Quod si tibi res sit cum lenone qui cum mihi Idem, Quod ni fuisset incogitans. Verg. Quod nisi et assiduis terram insectabere rastris. Et pro quare, uel itaq; Tere. Quod te per hanc dexteram oro. Nec me preterit, Donatū per eclipsim præpositionis post huiusmodi loca interpretari. Accipitur etiam et pro quadam tantummodo continuatiōe, siue cōnectione, quoties utinam adiunctum habet Cic. Terentia, Cum ad uos scribo, aut uestra lego, conficior lachrymis, sic ut fere non possim, quod utinam minus uitæ cupidus fuisset, certe nihil, aut non multum in uita mali uiddissemus. Teren. Rogitas qui mihi tam audacis facinoris conscius sis? Quod utinam ne Phormioni id suadere in mentem incidisset. Quasi atq; utinam, uel utinam autem fuisset: et, atq; utinam, uel utinam autem ne incidisset. Et pro ὅτι διαβεβαιωτικῶς, ut in talibus, Scio quod scribis, uel scribas. Et pro καὶ ὅτι uel καὶ ὅσῳ, siue quatenus Terentius, Hæc omnia confingam, quod erit mihi bonum, atque commodum Cicero ad Attic. Nunc uerò censeo, quò commodo tuo facere poteris, uenias ad id tempus quod scribis. Plautus Menech. Non ædepol ego te, quod sciam, unquam ante hunc diem uidi, id est, quantum. Terentius, Tu ne has pepulisti fores? Non equidem istas quod sciam. Idem, prodidisti te atque illam miseram, et gnatum, quod quidem in te fuit: pro quantum quidē in te fuit nisi potius Græcum illud significari putas τὸ ὅσῳ μέ

93 DE EMEND. STRVCT.

909. Cicero Teren. Tu uelim quod cum commodo uale-
 tudinis tuæ fiat quam longissime poteris obuiam no-
 bis properes, id est, quantum Quintilianus, Ego, quod
 consuetudo obtinuerit, scribendū, quidq; iudico, quo
 modo sonat pro quoad, uel quatenus. In illo enim cū
 similibus, ubique prouocabuli naturam seruat κατ'
 ἐναλλαγῆν πῶσως. Terent. Sed si quid sit, quod
 mea opera opus sit, aut tu plus uides, quam ego, ma-
 nebo. uidetur enim, quod, pro in quo positum.

Et uerbum, uel potius sensus pro aduerbio, ut ama-
 bo, & amabo te, sodes sis, sultis. Cicer. ad Atticū Sed
 amabo te nihil incommodo ualeitudinis tuæ feceris.

Vetbum uel
 sensus pro ad
 uerbio,

Item, Secundo loco, pro deinde. Cic. Lentulo, Facile
 secundo loco me consolatur recordatio memoriū tem-
 porum, quorum imaginem uideo in tuis rebus. Non
 enim præcessit primum, aut primo loco.

Secūdo loco:

Et uerbum pro coniunctione, ut licet, & licebit,
 cum pro quamuis leguntur. Martialis, Tu Cæsar uel
 nocte ueni, sint astra licebit, Non deerit populo, te ue-
 niente dies.

Verbum pro
 coniunctione:

Et participiū pro aduerbio, ut libens pro libenter.
 Plautus, Duorum labori hominū parissim libens. Te-
 rentius, Ego uero ac lubens. Vergil. At belua Lerne
 horrendum stridens, pro horrendē. Et participiū uel
 participiale nomē pro interiectione, ut in illo, Naui-
 bus infandum amissis,

Participiū
 pro aduerbio

Participiale
 pro interiecti
 one:

SECUNDVM GENVS:

Secundum genus, quo indeclinabile pro declinabili
 poni

Præpositio
pro uerbo.

Aduerbum
Pro nomine.

poni dicimus, ex his spectandum est, Præpositio pro uerbo legitur, sed Græco more, ut, Nec fuga iam super ulla, pro superest. Et pro participio, ut, O mihi sola mei super Astyanactis imago, pro περιούσια. Aduerbum pronomine adiectiuo. Tere. Sic uita erat. Idem. Est dijs gratia quum ita est ut uolo. In his sic & ita, pro talis accipiuntur. Idem, Atq; hæc perinde sunt, ut illius animus est, qui illa possidet. Cor: Balb. et C. Opius Ciceroni, Nedum hominum humilium, ut nos sumus, sed etiam amplissimorum uirorum cōsilia. Hic pro talia & qualia, & quales ponuntur perinde, ita & ut. Terent. Ut ut erat, mansum tamē oportuit, ubi ut ut pro qualiscunq; ponitur. Quā præterea ponitur pro quātum, ut alibi dicemus. Iam alia non pauca pro nominibus posita legas. Terent. in Phor. Ut bene sit tibi. Idem Alijs quia desit quod ament, ægrè est. Vergil. Terro- rum & fraudis abunde est. Mart. Ohe iam satis est, Ohe libelle. In his enim, bene ægrè abunde, et satis pro nominatiuis nominum sunt posita. Pridie quoq; et postridie, & ante, quum præpositionibus subiiciuntur, ut Cicero ad Atticum, De Quinto fratre nuncij nobis tristes, nec uarij uenerant ex ante diem Non. Iunij usque ad pridie Calendas. Idem alibi, Ibi uolo esse usque ad pridie Calendas Maias. Plinius, Coitus à Delphini exortu, ad pridie Nonas Ianuarij. Item partim pro quidam, ut Partim hominum uenerunt, pro pars hominum, id. est, quidam homines, sic enim interpretatur

interpretatur. Gellius. Et quā partim hominū, pro cū
 quibusdam hominibus. Et Cato ex eodem, ibi pro scor
 to fuit, surrectauit ē conuiuio cum partim illorum. Et
 Quintus Claudius, quem tamen in solentius usum hac
 particula Gellius ait, Ego tamē arbitror Claudii lin
 gua sui temporis nō incommode usum. Eius uerba ex
 33 Annal. hæc affert, Sed idcirco me fecisse, q̄, utrum
 negligentia partim magistratū, an avaritia, an cala=
 mitate populi Romani euenisse dicam, nescio. Nō dis
 simili ratioē mihi tria illa, amplius, plus, minus, quum
 in aduerbia transferunt, pro comparatiuis nominibus
 usurpari uidentur. Quod ex subiectis autorum excem
 plis eruditis uiris æstimandū relinquimus. Certe Lod.
 Viues, alterum lumen literarum exoriens, non impro
 bat. Plinius IO, Plus uicena quina oua incubanda sub
 iji uctant, id est, plura quam uicena, ut ego interpre
 tor. Idem, Torrens uero amplius centum, id est, plu=
 res quamscantum. Idem, Incubant totidem dies, nun=
 quam plus ternos. Lii. Hostium plus mille cæsi, Roma
 norum minus mille, pro plures quam ternos, plures
 quā mille, et pauciores quam mille. Idem, Victi ama
 plius ducentis cecidere, pro plures. Cælius Ciceroni,
 Amplius, quadraginta diebus mansit, id est pluribus
 quā quadraginta. Aulus Hircius, Amplius duorum
 milliū terga uerterunt, ubi etiam subdendus ablatiuus
 numero, ut sit plures numero, duorum milliū. Cæ=
 sarr, Vna ex parte leuiter accliuus aditus, in latitudi
 dem non amplius ducentorum pedum Pelinquebatur.
 pro

Lod: Viuis
 laus

pro non amplius spatium ducentorum pedum Quae nunc
 subijciam, aliter sunt curanda, quum tamen non inco-
 mode huc referantur. Caesar, A millibus passuum mi-
 nus duobus castra posuerunt, id est, a paucioribus pas-
 sibus, quam duobus millibus, Non enim a paucioribus
 millibus quam duobus accipiendum. Liuius, Amplius
 sex millia hominum capto, pro plures quam sex mil-
 lia hominum capti, ut sit in illo amplius. Enallage par-
 tis pro parte. In capta, Enallage generis pro genere,
 In illo uero plus millies audiui, non pro nomine acci-
 pitur illud plus, sed pro aduerbio sepius. Non admo-
 dum dissimili ab illis ratione legitur duae praepositio-
 nes supra & intra. Liuius de 2 bello Punico, Cartha-
 ginensium sociorumque caesa eo die supra millia uiginti
 pro plures quam uiginti millia caesi, ut uel subaudia-
 tur quam, et supra ponatur pro plures: praeterea caesa
 pro caesi, uel praepositio cum suo casu loca sit nomina-
 tiui, sicut in illo aduerbium cum appendice. Amplius
 numero duorum millium terga uerterunt. Item Plin.
 (ut corrigat et interpretatur felicissimus in utroque ge-
 nere Budaeus) Huius uillam intra quam modicam, qua
 dragies piscinae uendiderunt, pro minore quam modi-
 cam, Infra uero & supra cum aduerbiantur, pro ad-
 uerbijs comparatiui gradus inferius & superius. Ci-
 cero, Stomachi autem partes, quae sunt infra quam ci-
 bus deuoratur, dilatantur, & arteria aspera ostium
 habet adiunctum linguae radicibus paulo supra quam
 ad linguam stomachus adnectitur, pro inferius quam
 ubi

Bisus

tur, quod quæ tradita marito erat, se nubebat, hoc est uelabat. Quam rationem non aduertentes, passiuū putarunt, quū tamen non recipiat pro agente ablatiuū cum præpositione, sed datiuū περιποιητικῶς. Ter. Qui ex te auditum aiebant filidm meā nubere gnato tuo. In illis quoq; perfregit brachium, uulnerauit pedem: per actiuum intelligitur passiuū nempe, perfractum est ei brachium, uulneratus est ei pes. Et absolutum pro actiuo, ut Ardebat Alexim, pro amabat, ut Priscianus interpretatur. Idem in Bucol. Et mutata suos requirunt flumina cur sus. Idem in 7, Diues in accessos ubi solis filia lucos, Assiduo resonat cantu. Terentius, Vna omnes se foras proruunt. Vbi ait Donatus, neutrale pro actiuo positum. Verg. Et spumas salis ere ruebant, hoc tamen sit per detractionem præpositionis è, ab eruebant. Passiuum pro actiuo, sed rarius. Vergilius, Bellantur Amazones armis. Idem, Expoliantur eos, & corpora nuda relinquunt, pro expoliant. Idem, Et placidum paci nutritor oliuā, pro nutrito. Sed hæc antiquitatem redolent, apud quā uidetur singulis actiuis datum esse suum medium, siue Commune, sicuti apud Grecos. Diuersum omnino ab his genus est, quum nomen & uerbum pro uerbo περιποιητικῶς ponuntur, frequentissimū apud autores genus, maxime à nobis hic propter constructionis rationē notatum, quæ minus clare nonnunquā sub hoc genere perspicitur. Trāsit enim aliquādo in infinitos uerborum modos, ut in illis. Cic. pro lege Manil. Equi

Abolutū
pro actiuo

tibus Romanis honestissimis uiris afferuntur quotidie
 literæ, quorum magnæ etc. Bythinie, quæ nunc uestra
 Prouincia est, uicos exustos esse complures, Idem, Mi-
 sit ad me puerum, sed ad me uenire. Pli. 20, Var. quæ
 sale aut aceto pisa est arefacta uermiculis, nõ infesta
 ri autor est. Et Ouidius, Signa dedi uenisse deum. Et
 Cicero ad Varronem, In spem uenio aduentum tuum
 appropinquare. In his afferuntur literæ, pronüciatur.
 Misit puerum, pronüciavit. Autor est, pro affirmat
 Signa dedi, pro significauit. In spem uenio, pro spero
 posita sunt. Talia quoq; sunt, Do fidem, pro iuro uel
 confirmo, ut Donatus exponit. Stat sententia, pro pla-
 cet. Et metum capio, pro metuo. Suet. Quos metus ce-
 perat, nihil non ausurum eum in summo magistratu:
 huc reducantur & illa, compertum habeo, explora-
 tum habeo: pro comperi, & explorauit. Huc etiam re-
 feras & honestas huiusmodi periphrases, oratum ue-
 lim pro orem. Missum facio, effectum dabo. Terentius,
 Missa isthec faciamus. Idem, Quin iam effectum dabo
 pro mittamus & efficiam. In omnibus tamen his uide-
 tur perfectius et absolutius aliquid per participia si-
 gnificari. Aliquando infinitas particulas cum uerbis
 subiunctiuis, ut in talibus, Terentius, Nunc quam rem
 uitio dent, quæso animum aduertite. Vbi animum aduer-
 tite, pro aduertite uel intelligite est positum, ne duo ac-
 cusatiui ad uerbum aduertite cui unus satis facit, refe-
 rantur. Est enim sensus infinitæ particule sepe loco
 accusatiui. Ver. Deniq; quid uesper serus uehat unde
 feremus

serenus etc. Sol tibi signa dabit. Subijciūt sibi eiusmodi periphrases, & alias particulas, ut in talibus. Cicero Attico, Ut alicui des negotiū, qui quærat. Idem, Si puero negotiū dederis ut quærat. Est quando ad uerbum & uerbum pro uerbo sumuntur. Ter. Alijs quia desit quod ament, egrè est, tibi quia superest, dolet. Est etiam ubi interiectio ex duabus partibus pro uerbo accipitur ut in illo Cic. Me miserū te ista uirtute, fide, probitate, in tantas ærūnas propter me incidisse, pro miseret, uel uehemēter dolet. Et in illo eiusdē Otēpora fore quū dubitet Curtius cōsulatū petere

SPECIERVM PARTICIPII
ENALLAGE.

Nec minus inter participij species Enallagen reperias. Nam & actiuum ponitur pro passiuo, ut Iustin. Ille plaustrum quo uehenti regnum delatum fuerat, in templo Iouis positum maiestati consecrauit regē. Sic & Gel. Qui ornarent introire solitos equo uehentes, pro uecto & uectos. Sic uector pro uecto ponitur. Sic etiā dicitur euidens, pro eo quod aperte uidetur & intelligitur. Et indulgentior et indulgētissimus, pro eo nonnunquam cui indulgetur. Et horrentia Martis arma, pro horrenda positum uidetur.

Passiua. p
actiuis.

Et contrā passiuā pro actiuis, sicut quæ a Laurentio notātur, circumspēctus, cōsideratus, incōsideratus, disertus, cautus, tutus, argutus, falsus, cōtentus, tacitus profusus, scitus, discretus, cōplacitus, inueteratus, iuratus, excretus, exoletus, adultus, defectus, ignouus.

Non tamē hæc omnia ubiq; sumuntur actiue, sed quædam interdum passiue. Cautus, ut Cicero, Quo res mulieri esset cautior. Tutus, ut Tutus à periculo. Falsus, Terentius, Falsus es animo. Tacitus Vergilius, Quis te magne Cato tacitum, aut te Cossæ relinquat? Ignotus uel frequentius. Vergilius ipse ignotus, e gens. Ponitur & passiuum participiū pro actiuo. In synecdoche non raro. Horatius, Leuo suspensi loculos, tabulamq; sinistro: Vergilius, Tum breuiter Dido uultum demisse profatur. Ouidius, Siue aliqua est oculos in me deiecta modestos. Non incommode tamē talia per ablatiuū in consequentia interpretere, Suspensis loculis, demisso uultu, deiectis oculis, præsertim quum pro Aoristis siue indefinitis græcorum actiuis posita uideantur, quæ per eiusmodi ablatiuum commodissimè interpretantur.

Passiuum
participiū
pro actiuo

IN ADVERBIIIS ENALLAGE

DE alterius Pro altera præpositionum abusu, quas alioqui in species distinguere non satis fuit promptum, dictum supra est. Quare nunc de aduerbijs dicendum, in quibus nonnunquam notatur Enallage, ut quum ea quæ loci pro ijs quæ temporis sunt, ponuntur, Quod tamen contra non fit, ut Priscianus monet. Terentius, Hic ego illum contempsi: præ me. Idem, Ibi homo cœpit me obsecrare, ut sibi liceret discere id de me. In quibus exemplis hic & ibi, pro tunc accipit Comicus. Quinetiā appellatio ipsa loci pro tēpore sæpe legitur. Ter. Atq; alia multa, quæ nunc non est narrandi

Locius

locus pro eo quod est narrandi tempus. Ad quem modum etiã nũeri appellationẽ pro rhytmo ponit. Ver. Et numeros memini, si uerba tenerem.

Aduerbia qualitatis pro aduerbijs intendendi, ut bene male, peius, pro ualde et ualdius. Cicero, Habe-
tis orationem bene longam. Terentius, Male multa-
bo illam. Cicero, Addebat etiam id quod ad rem perti-
nere credebat, scriptores illos male multatos. Idem,
Quo neminem ueterani peius oderũt, Ouidius, Que-
sãq; peius amo.

Aduerbia
qualitatis
pro aduer-
bijs inten-
dendi:

Ponitur & non duntaxat pro non solum. Liuius
in 56, Nec animum nobis duntaxat fidelem ac bonũ
prestitit, sed omĩbus interfuit bellis que gessistis. Pau-
lus, Quum tutor non rebus duntaxat, sed etiam mori-
bus preponatur. Rarus tamen est hic abusus.

Nõ duntaxat
pro nõ solum

Et nequicquã pro non. Catull. Rufe mihi frustra
nequicquam credite amice. Persius, Nequicquam fun-
do suspiret nummus in imo.

Nequic-
quam pro
non:

Præterea qua pro quacũq;. Oui. Nunc mihi qua
totũ Nereus circumsonat orbem, Perdendũ est mor-
tale genus. Idẽ, Qua terra patet, uera regnat erynnis.
Idem, Qua latum Nereus cærulæ ambit humum.

Qua pro
quacũq;:

Et interim pro aliquando, Quintilianus, Et inte-
rim excusantur hæc uitia.

Interim, p
aliquando:
Olim pro
aliquando:

Item olim pro aliquando. Horat. Ut pueris olim
dant crustula blandi Doctores.

Item tanquam pro sicut. Terent. Tanquã philoso-
phorũ habet ex ipsis disciplinæ uocabula. Plin. 9. Ut

Tanquam
pro sicut.

118 DE EMEND. STRVCT.

tanquam in uictu frugū noscitur ratio, sic omnes qui istis gaudent, præmia uitæ suæ calleant.

Item ne pro non. Cicero, Ne sim saluus, si aliter scribo ac sentio. Idem, Misi ad te exemplum, ut si minus placeret, ne remitteres.

Aduerbiū
temporis
pro aduer-
bio solitu.
¶ n s:

Aduerbiū temporis pro aduerbio solitudinis. Modo pro tantum. Terent. Scis te pollicitum Cherea, ali- quid inueni modo quod ames. Quintil. Vcteres enim, quorū fuerunt Aristoteles & Theodectes, uerba modo & nomina & coniunctiones tradiderūt.

Adeo tam
perinde &
ita pro
ualde.

Adeo, tam perinde, & ita pro ualde. Terent. Iu- uenem adeo nobilem. Plinius, A pluuijs serenitatē non perinde certam Quintil. Videlicet ut corpora infan- tium nec casus, quo in terrā toties deferuntur, tā gra- uiter affligit, nec illa per manus & genua reptatio. Ita uero præsertim post negationem. Cic. Nec ita mul- to post edictum Brui affertur & Casij. Quintil. Nec res est ita magni temporis ac laboris.

IN CONIUNCTIONIBVS ENALLAGE:
IN coniunctionibus uero uel frequentius enallagen ui- deas. Statim in ipsis copulatiuis.

Que pro
etiam

Que pro etiam, ut Plinius 35, Ab hoc eodem factū Hercule, qui hodieq; materiæ nomen in urbe retinet.

Quoq; p
similiter:

Et quoq; pro etiā: uel, ut Seruius exponit, pro si- militer: ut, Tu quoq; littoribus nostris Aencia nutrit.

Copulati-
ua pro dis-
iunctiuis.

Item copulatiua pro disiunctiuis, ut Verg: Aut pe- lago Danaum insidias suspectaq; dona præcipitare iubet, subiectisq; urere flammis, pro aut subiectis.

Et

Et disjunctiua pro copulatiuis, ut uel pro etiã. *Terentius*, Vel rex mihi semper agebat gratias.

Disjuncti-
ua pro co-
pulatiuis.

Rursus copulatiua pro rationis reddituius. *Verg.* Audieras & fama fuit, pro nã, uel quia fama fuit. Si militer in illo *Quintil.* Has primum audiet puer, harũ uerba effingere imitãdo cõabitur. Et natura tenacissi mi sumus eorum, quæ rudibus annis percipimus, pro nam uel quia. Et in illo *Quintidj*, Nil aliud, Vestrã quam puram intellige flammam, Nataq; de flamma corpora nulla uides. pro nata enim. Nec aliter in illo *Cicer.* Non solum nobis nati sumus, ortusq; nostri partem sibi uindicat patria: pro ortus enim.

Copulatiua pro electiuis, ut atq; & ac pro quã *Terent.* Neue aliorum atq; ego feci acceperit. Sed de ijs in constructione plenius.

Copulati-
ua pro e-
lectiuis;

Neq; pro & non diuisis. *Terent.* in *Phormione*, Neq; eum aut facere. Sed hoc græcum est.

Neq; pro
& non;

Item at pro saltem. *Cic.* pro *Lucio Flacco*, Si non propinquitatis, at ætatis suæ, si non hominis, at humanitatis rationem haberet.

At pro sal-
tem.

Nam pro autem, ue, simili discretiua, ut *Cicero* in *Salustium*, Nam quod in uxorem & filiam, meã tantum petulanter inuectus es. Non ignorandum hanc & ingressum tantum rei aliquando significare, ut *Terent.* Eo pacto & gnati uitam, & consilium meum cognoscet, & quid facere in hac re te uelim. Nam is postquam excessit ex ephebis, &c.

Nam pro
autem.

Nisi pro quam. *Salustius*, Nihil aliud de fatigando

Nisi pro
quam.

nisi odium querere. Terent. Nihil uolo aliud nisi Phi
lomenam. Cic. Cura igitur nihil aliud nisi ut ualeas:
Idem, Quid est aliud gigantū more bellare cum dijs,
nisi nature repugnare: Rectum enim in his omnibus
uidetur, si quā loco nisi ponas.

Non est monitu alienum & quod, ut non, pro nisi
uel quin, honesta uarietate accipitur. Cicer. pro lege
Ut nō pro
nisi uel qui Manil. Non enim possunt una in ciuitate multi rem
atq; fortunas amittere, ut non plures secū in eandem
trahant calamitatem.

An p siue Videtur quoq; & an, pro siue accipi in illo Liiij
in primo, Ex eō finitimis populis turba omnis sine dia
scrimine, liber an seruus esset, auida rerum nouarum
perfugit nisi in genitio totum illud, liber an seruus
esset, sub appellatiuo illo discrimine intelligas.

Siue pro
si & uel: Item una illa siue pro duabus si & uel. Cicero
Attico. Et Hillarum suum libertum uenisse à Sexto
cum litteris ad cōsules, siue quo alio nomine sint: pro
uel si quo alio nomine sint.

Vt p quod Vt quoque, pro quod Prisciano autore legitur in
tali figura, qualis est Terentij in Phorm. Si est, ô pa-
trūe, culpam ut Antipho in se admiserit, non causam
dico. Et Plin. 18. Neque est ut putemus ignorari ea
ab animalibus, quæ quidē quæ præparauerint contra
serpentium dimicationem, quæ post præliū ad meden-
dum excogitauerint, iudicauimus.

Sunt & aliæ rationes, sed ad tropon potius refe-
rendæ, quales sunt, cum tristis pro similis tristi acci-
pitur

pitur, ut Terent. Accipio tristis terram intuens modeste. Et turbatus pro simili turbato. Verg. Namq; ut conspectu in medio turbatus inermis. Simile est quum dicimus & loquimur pro dicere & loqui solemus, usurpamus. Et quum speciali utimur pro generali, ut Ouid. Iuppiter é terra genitā mentitur, ubi mentitur pro dicit positum est. Idem, iussit & extendi campos, subsidere ualles, ubi extendi & subsidere pro fieri posita sunt. Hæc autem Enallages ratio est Græcis familiarissima, et interpretes ipsius ignaros, nonnunquam torquet. Præterea quū factum pro dicto ponitur, ut Verg. in Buc. Pasiphaen niuei solatur amore iuuençis pro canit, ut sic dicam solatam, uel adiungit solatam. Rursum, tum Phaëtoniada musco circumdat amara Corticis, atq; solo proceras erigit alnos. Vbi circumdat & erigit, pro canit circumdatas & erectas. Non aliena ab his sunt talia, qualia Plinius utitur, Terentium molibdenam in plumbo dicendam. Intel=

ligitur enim in tractione uel ca=
pite de plumbo.

FINIS LIBRI II.

h 3

THO

DE EMEND. STRVCT.
THOMAE LINACRI:
 ANGLI DE EMENDATA STRV-
 ctura, siue de Constructione nominis et pro-
 nominis, Liber tertius.

Constru-
 ctio quid:

C DE ENALLAGE TVM
 partium ipsarum generalium
 tum quae sub his comprehensa
 sunt, generū, haecenus dictum
 esto. Deinceps de ipsa partium
 inter se emendata structura,
 quae etiā cōstructio dicitur, aga-
 mus. Est igitur constructio debita partium orationis
 inter se compositio, sicuti recta grammatices ratio ex-
 igit. Porro recta grammatices ratio ea est, qua ue-
 rum probatissimi plurimum cū loquendo, tū scriben-
 do sunt usi. Hanc cum admodū sit uaria, diuisisse in
 genera, sicuti in alijs artibus fieri solet, ut docēdi cō-
 pendio plurimum conducet, ita fateor uereri me, ne a
 proprio artis fini nonnullos retardet, dū huc auocati
 curiosius ista q̄ ex usu sit, disquirent: cuiusmodi uitio
 utilissimas saluberrimasq; artes ad garrulitatem uer-
 baq; propemodū redisse scimus. Sed cū mea culpa nō
 erit, si q̄ ago, puer sa in genia in aliā partem, atq; ego
 destinavi, rapiāt, & simul sperē uertendū, mihi uitio
 non esse, si aliarū artū scriptores imitatus, breuitate
 diluciditateq; (quam apta generū distinctio maxime
 profecto praestat) felicioribus in genijs consulā, tētabo
 confusam

confusam constructionis laxitatē in certa genera diducere. Quod tamē si minus aptē præsitero, quisquis ad publicam utilitatem id corriget, huic tantū aberit ut ueluti correctori succenseam, ut etiam tanquā adiutori debere me sim professurus. Sunt ergo constructionis duo prima genera. Alterū, cui nec deest quippiam, nec redundat, nec loco suo abest, nec immutatur quod nō immeritō iustū appelletur. Alterū contra, cui deest aliquid, uel redundat, uel loco suo abest, uel immutatur, non tamen sine summorū in Romana lingua uirorū exemplo, quod figuratum dici potest. Horum quoniam utrunq; tractare seorsum statuimus, prius in duplex, rursus genus diducimus. Alterū quod ex persone ratione totum pendet, quam ab argumento prosopiceu appellēs. Alterum, quod persone discrimen non agnoscit. Personam hoc loco generaliter appello, quicquid rationem exhibet alicuius ut sustentis, uel uocati, uel agentis, uel patientis, uel cui accedit, deceditue quippiam, uel cause, uel loci, uel tēporis, uel instrumenti, uel deniq; quod casus alicuius propriā rationē præsert, noceturq; (si nō displicet) hæc constructionis persona. Sicuti altera, quæ ab hac est diuersa, sermois nempe quæ loquitur, ad quā sermo dirigitur, de qua sermo habetur. Proximū genus, quod persone differentiam nō agnoscit, rursus in duas scinditur species, Vnā quæ non declinata Syncategoremata recipit, unde et Syncategorematicen nō incōmodè dixeris. Voco generatim Syncategoremata, quæ nec solidū quippiā significant,

Duo prima genera constructionis.

Persona quid

gnificant, nec in oratione nisi cum alijs iuncta consi-
 stunt. Quod genus sunt non declinatæ partes omnes,
 & ex declinatis interrogatiua, & partitiua, & par-
 ticularia, & uniuersalia nomina, & quædam etiam
 pronomina. Alterā, quæ in uocibus duntaxat pro lin-
 guæ Romanæ proprietate iungendis, tota uersatur.
 Hæc in delectu et ordine tota cōsistit. Delectu, ut cum
 superlatiuis quisq; potius subiycis quam omnis. Ordine,
 cum dicis, Quam urbē statuo, potius quam urbem
 quam statuo, Videturq; hæc reliquorum generum cō-
 munitis. Quinetiam cum figurato interdum se cōmuni-
 care. Itaq; nec certo aliquo loco à nobis, sed sparsim
 prout occasio eius erit, tractabitur, Vocetur autem (si
 placet) latina, quoniā latinæ linguæ sit propria. Om-
 nibus his generibus illud primum commune est, quod
 in uocibus, non in rebus eorum congruentia spectatur
 Neq; enim si indicata muliere dixeris, hic me cedit, in
 congrua statim partiū cōstructio arguitur, nisi mulie-
 ris uocabulum cum pronomine subaudias, Quia ratio
 ne tectum solœcismum committi nemo neget. Si enim
 uiri uocabulum subaudias, ad cōstructionis certe con-
 gruentiam nihil desideratur. Rebus tamen uocabula
 parum recte reddideris. Verum id genus in barbaris-
 mum potius cadit, Similis adhibenda et in talibus di-
 scretio est: Si quis ad unū loquens, dicat uenite: aut ad
 multos discede, nam si in priore subaudiat tu, in po-
 steriorem uos, Solœcismū faciat. Sin illic uos, hic tu, nō
 Solœcismum, sed Barbarismum. Commune quoque et
 illud

illud est, quod in duabus minimum uocibus, eorum natura spectatur, id quod ex uocabuli ipsius tum uerbum definitio facile intelligitur, nec serè plane pluribus nisi Syncategorema uel nūerale sit quod tertio loco adijcitur, ut Centum niuei iuueni, Nullus uir bonus, Quidam homo diues. Omnes boni ciues, Hic uir prudens, Ad oceanum usq;. Ceterum ex duabus his uocibus quibus minimis constare constructionem diximus, in prosopis, altera subiecti & tanquam basis rationem sustinet, ueluti propria nomina et appellatiua, altera eius quod huic sepe innititur, ac de ea dicitur eòq; sine ea consistere in oratione non potest, ut adiectiua, & quæ adiectiuorum naturam imitantur et uerba & quædam Syncategoremata. Sed quam ex persone ratione pendere diximus, quæ scilicet latissimè patet, & ideo ceteras tractanda naturaliter præuertitur, ea duplex est. Aut enim uoces ex quibus constat ad eandem personam referuntur, eandemq; representat, aut diuersas. Priorem, quoniam in eadem persona substititur, in transitiuam, siue (si græce matris) ταυτοπροσωπικῆν ἢ ἀμετάβατον appelles Posteriorem, quoniam ab una in alteram sit transitus, transitiuam, siue græce μεταβάτικῆν. Harum, sicuti nomina ipsa, sic naturæ proprietates diuersæ sunt. Quippe quibus unica persona subest, hæc in ijs constructionis accidentibus, quæ inter se habent communia, necesse est concordet, ut in progressu per exempla patebit. Voco constructionis accidentia generatim, cæsum

sum genus, numerum, personam, modum, & tempus. Quod in his ferè omnis legitima cōstructio uersetur. Contra, quæ ad diuersas referuntur, Appollonio autore, sub diuersis accidentibus coniungi partim possunt partim omnino debent. Quippe qui casum et personam adeò recurrere censet, ut ubi eadē sit persona, idem sit omnino ponendus & casus. Contraq; ubi idem sit casus, eadem subsit et persona. Sed huic perdifficilem iniicit scrupum accusatiuus, si quando infinitum uerbum tū precedit, tum sequitur, ut Chremetem percussisse Demeā: ubi diuersas esse personas cōstat, nempe agentis & patientis, sub eodem tamen casu. Sed facile fortasse tanto uiro, cui etiā subscribat Theodorus Gaza, patrociniabatur, qui librū de partibus, quem huic necessariò preposuimus, accurate legerit. Nam Apollonius fortasse sicuti hi qui sextum et septimum casum sub una uoce comprehensos uolunt, sic geminū uult esse accusatiuum. Verū nos certe à scrupis id genus, quantumlibet blandiantur, deinceps cōsultò abstinebimus, cum sint ad ostentationem, quàm ad destinatum nobis scopum magis accommodati. Illæ igitur elocutiones, Cui nūc cognomen Iulo, et Cui Africano fuit cognomen, et Faustulo fuisse nomē ferunt, cū similibus, nisi eas contra rationē autorū usus asserat, Solœcophænes sint: quū datiuus ille priorū et nominatiuus cognomen uel nomen eandem personam representent. Itaq; etiam & à rectis illis arguuntur, cui Iulus, & cui Africanus fuit cognomen. Cuiusmodi elocutionū etiam

etiam plurimus est apud autores usus. Cic. Argentarius sextus Clodius cui nomen Phormio. Quintil. Notū est quid Glyconi acciderit, cui Spuridion sicut cognomen. Ter. Hecyra est huic nomen fabulae, Sed de trāsitiua et intrāsitiua mōx latius, si prius quæ mihi ante omnē de his disputationem præsumenda uidentur apposeruo. Ea igitur sunt huiusmodi, Verbū definiti numeri et personæ consistere in oratiōe sine nominatiuo à fronte non potest. Nec rursus nominatiuus aut solus aut à uerbo omnino absolutus. Nec adiectiuū nomen, aut quod adiectiuorū naturā cōstruēdo imitatur, sine proprio uel appellatiuo cui inuitatur. Nec prouocabulū. Qui relatiuumue pronomen sine aliquo quod à priorē sensu repetat, præterea sine uerbo suo, coq; à uerbo eius quod repetit plane diuerso, nec rursus duo uerba in eodē sensu, quorū scilicet neutrū sit infiniti modi, sine nomine uel aduerbio infinito, ut teneo quid erret, præ gaudio ubi sim nescio. Nā uel si cōiunctio uel similitudinis aduerbiū expressū suppressum interueniat, duo omnino sensus potestate et uiribus sunt Dictat & cantat: Viuit, sicut scribit. Nec præpositio extra compositionē citra nominis uel pronominis casum. Vocatiu⁹ subijcere sibi uerbū, sicut nominatiuus non potest, propterea quod agentis, uel patientis, uel subsistentis representare personam nequit. Iam quod omni intransitiuæ commune esse diximus, age per singulas examinemus, additis etiam si qua uel quarundam putemus communia, uel singularum propria.

Mox de transitiuis acturi. Ergo quatuor non amplius modi sunt, quibus intransitiue cōstrui, quæpiã obseruantur. Aut enim uerbum cū eo fruitur qui inicitur, quæ prima intransitiua idcirco iure appellatur, quoniam omnis quantūlibet pleni sermonis, sit ueluti fundamentū. Aut adiectiuū cum proprio uel appellatiuo, de quo dicitur. Quæ secunda, Aut prouocabulū Qui relatiuūm uel pronomen cū eo quod à superiore repetitū secum representat. Quæ tertia, Aut quod apponitur, cum eo cui apponitur. Quæ quarta, Veteres hęc Epexegefin uocant, neoterici Appositionem, Sed cū publice receptæ appositiones participium Ens, quod alias, in usu nō est, omnino subauditū habeāt, nō alias non dissimiles eis elocutiones, in quibus tamen adhibitum participium est, Grammaticorum pace, huc reduximus. Cuiusmodi sunt hęc, Cicero designatus Consul. Scipio dictus Africanus. Etiam in quibus uerbū inter ea quæ sub eandem cadunt personam, est interpositum, ut Cæsar erat dictator, Octauius dicebatur Augustus. Sed in his propria uel appellatiua tertiū locū occupant. In quibus enim adiectiuum hunc locum tenet, ut terra est immobilis, doctorum iudicio arbitrio quæ relinquo, uelint ne eas ad secundam intransitiuam, an ad hanc quartam reduci, ipse interim de his, quoniam nomine aliquo docenti est utendum, quasi quartam efficiant, uerba faciam: quādo si ad secundam referam, sortassis nomina cōfundam, duas nimirum eius rationes, primam secundamq; statuere coactus. Ergo

quum

quū tot non amplius intransitiuæ constructiones sint,
 uerbum certe cū eo, cui à fronte coniungitur, si is no=
 minatiuus est, duo tantū habet accidentia communia,
 numerū & personam. Itaq; in totidem cum eo conue=
 niat necesse est, ut Aeneas ait. Sim accusatiuus est cui
 uerbū infiniti modi succedat, sicuti nullū habent com=
 mune accidens, ita translatici coniungi inter se pos=
 sunt, Te isse, uos isse, hūc isse, hos isse. Adiectiuum cum
 proprio uel appellatiuo suo, quoniā casum, genus, &
 numerum cum eo communia possidet, in eisdem quoq;
 consentiet, ut Elephas Indus, Troianæ opes. Idem sta=
 tuendū de omnibus, quæ adiectiuorū constructionem
 imitantur. Cuiusmodi sunt ex nominibus interrogati
 ua, relatiua, uniuersalia, partitiua. Ex pronomibus
 demonstratiua & possessiua. Item participia, ut quis
 deus, quanta gula, neutra acies, hic uir, noster herus,
 uinea putanda, ager colendus, homo armatus. Prouo=
 cabulū qui, uel relatiuū pronomem, cum eo quod à su
 periore repetitum aperte secū uel tacite exhibet, tria
 item habet accidentia cōmunia, in quibus etiā neces=
 sario cum eo consentiet, casum, genus, & numerum.
 Qui Vergilius, Is locus, Idem uir. Sunt qui personam
 prouocabulo adijciant, sed qua ratione nō uideo, quū
 prouocabulum ad eò nullius sit personæ, ut qui prono
 mimibus id adnumerarunt, ideo infinitū appellarint,
 quod nullam personam representet. Id autē quod ap
 ponitur, cum eo cui est appositum, siquidem id adie=
 etiuorum constructionem habet, in tribus ad summum
 i conuenit

conuenit, casu, genere & numero. Itaq; in totidē consentiet, ut Apollonius dictus difficilis. Et Apollonius erat Alexandrius, Redeo inde iratus. Et in alijs casibus (fit enim fere per omnes) ut Mei redeuntis irati, Tibi eunti inuito, Me ire inuitum. Sin appellatiuum est, siue continuo succedat, siue uerbū ullum participiumue intercedat, casu certē omnino consentiet. Homineris fons poetarum. Et Homerus dictus fons poetarū. *Quae* incedo regina Iouis & soror & coniunx. *Ille* lud ergo Verg. Verā ne te facies, uerus mihi nunciū afferens nisi aliqua ratiōe accurate leniatur, uideri potest Solecophanes. Omnibus his intransitiuarū generibus cōmune est, quod in singulis non solū unū uni coniungi potest, sed etiam unū duobus. Quod cū multis modis fiat, natura et proprie dupliciter autore Gaza fit. Vno, quū id quod unius ratiōe obtinet, secūdo loco ponitur & pluraliue, ut prima, Socrates & Plato philosophatur: in secunda, Socrates et Plato Athenienses. Et adiectiuis ipsis, appellationem precedentibus Ouidius de tristibus, Magna minorq; ferax: nisi appositionem dicas. In tertia, quos Socratem & Platonem laudant. In quarta Socrates & Plato philosophi, Alia Serpillūq; herbas. Altero modo, cū quod unius ratiōem habet, singulariter, duobus uel praepositur uel interponitur ut philosophatur Socrates et Plato Socrates philosophatur & Plato. Mihi uerō secunda haec ratio omnino figurata est, ut proximo libro apparebit. Sunt qui dubitet, ubi copulatiua coniunctio propria

pria uel appellatiua tū præcedit, cum intercedit, num
 adiectiuo, uerbo, & prouocabulo, tã singulari liceat
 quam plurali uti. Sed frustra, ut autorum usus docet,
 qui & singulari utuntur, ut Cic. Quæ quidem abs te
 quum dies uenerit, & ego et Cicero meus flagitabit.
 Et Colum. Nã si neglecta cruditas est, et inflatio uen=
 tris, & intestinorũ maior dolor sequitur, qui nec ci=
 bos carpere sinit. Seneca, Est aut noxia aqua in Thes=
 salia circa Tẽpe quã & feræ et pecus omne deuitat.
 Et plurali, idq; honestius, ut Seruio placet in illo Ver.
 Ventusq; gubernatorq; uocabant. Idem, Egregiã ue=
 ro laudem & spolia ampla refertis, Tuq; puerq; tuus
 Ouid. Mulciberis capti Marsq; Venusq; dolis. Col.
 Ita ut & actor & familia peccent. Ter. Hæc si neq;
 ego neq; tu fecimus. At primæ, tertiæ, et aliquatenus
 quartæ illud commune est, quod in singulis sensus
 quoq; pro basi esse potest. In prima: ut, Tẽpori uenire
 præstat, quam sero. In tertia. ut. In tempore ad eã ue=
 ni, quod omnium est primum. In quarta, ut Quint. Co=
 gitet oratorem institui rẽ arduam, etiam quũ ei for=
 mando nihil defuerit. Item uenire in tempore omnũ
 est primum. Tertiæ uero & ei quam precariõ uoca=
 mus quartã, quod nonnunquam ibi prouocabulũ, hic
 uerbũ cum posteriore aliquo iungitur, cui in accidẽti
 bus adsmiletur: uerum eo demum posteriore, quod
 cum priore, cum quo construi deberent, sit idẽ. Adde=
 rẽ (ut Dialectici loquuntur) præsertim subiecto, nisi
 quicquid supra grãmaticum putẽ, toto opere cõsulto
 i 2 refugiam,

Primæ, ter
 tiæ et quar
 tæ cõmune

refugiã. Sed si illud uel pachymeros lector attingat, utile mihi ad quædã alia fortasse fuerit, ceterũ quod posterius illud, cui interim concordat uerbũ uel prouocabulũ, idem sit cum eo quod hæc præcedit, declarat, quod ubi hoc incidit, uerbum non aliud est, quam uel subsistendi, uel uocandi. Exemplum uerbi est illud Plinij, Iustũ erat duæ libræ in semodios. Teren. Amantium iræ amoris redintegratio est. Relatiui autẽ illud Salustij, Est locus in carcere, quod Tullianũ appellat. Sed de his diffusius in figuris, quo magis attinent. Nã rectum plane in his est, ut cum superiore conformentur, quemadmodum magnorum autorum exempla docent. Plinius, Proditur certẽ in Creta expugnato oppido, quod uocabatur Archadia cessasse fontes. Cice. de natura deorum, Proprius a terra Iouis stella fertur, quæ Phacton dicitur. Liuius, Herculi sacrificium fecit in eo loco, quem pyram (quod eo loco mortale corpus eius dei sit crematum) appellant. Quintus Curt. Darius ad eum locum, quem Amanicas pilas uocant, peruenit. Pom. Mela, Ab eo flumine, quod Saliam uocant. Ouidius, Vnus erat toto nature uultus in orbe, quem dixere chaos. Cicero de Orat. Tum etiam eloquentem constat fuisse Scipionem Nasicã, qui est Cornelium appellatus. Secundæ autẽ cum tertiã, et aliã quatenus quarta cõmune est, quod in secunda et quarta interrogatiua, relatiua, et infinita, in tertia prouocabulum Qui, sensus sui proprium uel appellatiuum semper præcedunt. Interrogatiuũ in secunda, ut quibus

Secundæ
tertiæ &
quartæ cõ
mune:

lis tabella

is tabella est? quis homo est, & quas fabulas narrat?
 Relatiuum in secunda: ut, quantam turbam non uidi.
 Infinitum in secunda, ut, scio quis homo sit, & qualis
 tabella sit, & quas fabulas narret. In quarta, sicut in
 tali sermone. Talis est Budeus, qualis erat Her. Bar-
 barus. Prouocabulum in tertia: ut, Qui homo mihi fa-
 bulas narrat? Secundæ autem cū quarta illud aliqua
 ex parte conuenit, quod utrobiq; adiectiuū cum pro-
 prio uel appellatiuo de quo dicitur, in tribus consen-
 tit, ut supra apparuit. Differunt in eo, quod hic sem-
 per uerbū participiumue interuenit, ibi non. Rursus
 hic adiectiuū natura semper sequitur, nisi (ut iam di-
 ctum est) interrogatiuum, infinitum, uel relatiuum sit
 ibi alias sequitur, alias præcedit, ut uir bonus, bona
 fortuna. Nisi forte aut patriū gētilēue sit, quod sequi
 magis uidetur propensum. Plato Atheniensis, Vergi-
 lius Mantuanus, Erasmus Roterodamus, Budeus Pa-
 risiensis. Aut transitionem aliquā sibi annexā habeat
 nam tū sequi omnino potius debet: ut, uir ignarus om-
 nium, homo peritus rerum. Participium quoq; sequi
 proprie uidetur, Aristoteles ambulās, Plato nauigās.

Secundæ uero cum tertia illud conuenit, quod eas
 per transitiuam interpretari nonnunquam licet, adie-
 ctiuo ipso uel prouocabulo uerso in neutrum, & ap-
 pellatiuo in genitiuū, quæ locutio maioris etiā esse ue-
 hementiæ uidetur. Adiectiuū tamen in hoc genere ple-
 runq; generalem aliquā significare qualitatem solet
 Quod genus sunt multum minimum exiguū, paululū,
 i 3 tantum

Secundæ
 & tertiæ
 commune
 est:

234. DE EMEND. STRVCT.

tantū, quantū, aliquid, nihil. ut, Multa eruditio, multū eruditionis; paulula opera, paululū operæ: maior eloquentia, plus eloquentiæ: minor sapiētia, minus sapiētiae. Vsurpantur tamen & alia ad eundem modum, ut quis animus, quid animi: id tempus, id temporis: abdita res, abdita rerum. Relatiui exemplum sit, qui ager, quod agri. Cicero. Et militū quod haberent ad uos deducerēt. Sicuti contra in paucis, qualia sint, medius, primus, postremus, summus cum synonymis, similem transitiuam per intransitiuam efferimus. Terentius, Mediam Mulierem cōplectitur, pro eo quod est medium mulieris. Virgilius, Medioq; ex hoste recepi. Cicero, Quibus in extremis scriptum erat, pro quarum in extremis. Idem, Quum ipsa prima æstate Euphratem transiturus sit.

Secundæ
proprium:

Illud secundæ proprium uidetur, quod tertium declinabile eodem sensu recipit, sed Syncategorema, ut quidam uir doctus.

Quartæ
proprium:

Quartæ illa priuatiu sunt propria, primum quod dictio, quæ appositi uicem sustinet, quicquid illi successerit, cum proprio uel appellatiuo, cui apponitur, omnino conuenit. potissimū si ea dictio adiectiuū sit, ut Plin. Boves animalium solæ, etiā retro ambulantes pascentur. Idem de coturnicibus, Quem solæ animalium sentiunt præter hominē. Teren. Qui se primos omnium rerum uolunt. Verg. Nemorumq; Ioui quæ maxima frondet Aesculus. Plin. Sequitur natura auium, quarum grandissimi et pene bestiarū generis strutione cameli

cameli. At si participiū sit, alias cum eo quod primo
 loco ponitur cōcordat, ut Iustin. de Semiramide, Puer
 credita est. Plin. Arescit in gemmas carbunculis si-
 miles, igneo colore fulgentes, Lyncuriū uocatas. Ver.
 Atq; habitæ Graijs oracula quercus. Alias cū eo quod
 succedit. Liuius, Gens uniuersa Veneti appellati Cic.
 Nom omnis error stultitia est dicenda. Sunt tamē hæc
 quoq; figurata, cum iustior omnino sit cū priori con-
 cordia, deinde quod appellatiuū, quod apponitur in-
 terdum disidet ab eo cui apponitur. Alias numero ut
 cum dictioni, quæ uoce sit pluralis, significato singula-
 ris apponitur appellatiuū singulare, cui sit etiā plura-
 le. Thebæ urbs Bœotia, & Thebæ sunt urbs Bœotia.
 Item contra cum singularē habenti apponitur appe-
 latio pluralis tantum numeri. Ver. Formosum pastor
 Coridon ardebat Aelxin Delitias domini. Disidet nō
 nunquam eiusmodi appellatiuum & persona, ut cum
 pronomini primæ uel secundæ personæ apponitur ali-
 quid quod sit tertiæ: ut, ego homuncio hoc nō facerē?
 Et illi uictor ego & Tyrio conspectus in astro, Cen-
 tū quadrijugos agitabo ad flumina currus. Quo ge-
 nere quando duo sūt nominatiui, et is qui prior natu-
 ra est, id est, cui sit appositio, propterea uerbo quod
 sequitur accidētia præscribet, quod is demū est, qui in
 interrogatio quis uel quid cum uerbo præponitur, re-
 spondet, ut in illo, Ego homuncio hoc non facerem?
 Quis hoc nō faceret? ego. Sicuti rursus alter nomina-
 tiuus respondet, cum eiusmodi quæstio participio ens,

quod in omni tali appositione est subauditū postponitur, ut ego quis, uel ego ens quis, hoc non facerem? hō muncio. Itaq; quum in utraq; constructione, tum ea quæ primā in transitiuā efficit, tum ea quæ quartam, prior nominatiuus subiecti siue basis uicem sustineat, merito in utraq; accidentiū legem ei quod astruitur, præscribit. Frustra igitur hic recentiores nouā, et ueteribus tum Græcorū tum Latīnorum inauditam constructionis figuram, Euocationē suam excogitarunt, quā (si qua in tali dicendi genere esset) Auocationem potius appellarent. Sed quod de uerbo post eiusmodi appositionē est præceptū, idem de prouocabulo Qui, sicubi id sequitur, est statuendum. Quippe ad id quod prius natura est refertur. Verg. Nos tua progenies cœli quibus annuis arcē. Cic. Hic ego ille uehēmēs cōsul, qui uerbo ciues in exiliū eijcio, quæstui ā Catilina Idem in secunda quoq; appositione seruabitur. Pli. de uiris illust. Ludos cōsualia simulauit, ad quos quū uiriusq; sexus multitudo aduenisset, dato suis signo, uirgines raptæ sūt. Ver. Ille ego qui quondā gracili modulatus auena Carmen, et egressus siluis uicina coegi Vt quamuis auido parerent arua colono. Brutus ad Ciceronē. Ego uero is sum (ut istuc reuertar) qui non modo non supplicē, sed etiam coerceam postulantes, ut sibi supplicetur. Sicubi aut uerbū relatiuumue in eiusmodi locutione aliter legūtur, Enallage est, ut in figuris docebimus. Præterea q; ubi infinitiuus modus ijs quæ apponūtur interuēit, si nominatiuus sequatur non

non debet accusatiuus ante infinitū præponi, nec sub-
 audiri: nec contrā, si accusatiuus præcedat, nominati-
 uus sequi. Nō enim aut uolo adscribi primū, aut uolo
 me adscribi primus dicas, sed uolo me adscribi pri-
 mum, & uolo adscribi primus. Hoc loco non alienum
 sit adijcere, primi generis appositioē multifariā fieri
 posse. Nā et dictionis ad dictionē, ut supra uideri li-
 cet, Et sensus ad dictionē, ut in illo Ouidij, Vnus erat
 toto naturæ uultus in orbe, Quem dixere chaos, rudis
 indigestaq; moles, Nec quicquā, nisi pōdus iners, con-
 gestaq; eodē, Nō bene iunctarū discordia semina re-
 rū. Quint. in superius posito exemplo. Cogitet orato
 rē institui rem arduā, etiā quū ei formando nihil de-
 fuerit. Et integri sensus ad sensum: ut, Studēs philoso-
 phie, ad quod me magnopere delectat, si modo hic ap-
 positio sit, cum aliter non succurrat talis generis exē-
 plū. Interdū aliquot dictionū sit imperfecti sensus ad
 sensum perfectum, Ver. Coegi, Vt quamuis audio pa-
 rerēt arua colono, Gratum opus agricolis. Idē, Treis
 Euris ab alta in breuia & Syrtes urget, miserabile
 visu. Interdū ad aliquid subauditū fit appositio, ut in
 illo Vergilij et similibus, Quo sæpe solemus, Pastores
 ouīū teneros depellere fœtus. Et Hor. Maxima pars
 uatū pater & iuuenes patre digni, Decipimur specie
 reſti. Nec est in eiusmodi sermone, quamuis uocandī
 uel subsistendi uerbū nō adfit, quemadmodū & Ap-
 pollonio, & qui ab eo disceret nescit, Casariensi Pri-
 sciano uidetur, solæcisimus. Non indignum etiam sci-

tu est: fieri primam appositionem, modo speciei ad genus. Salust. In tugurio mulieris ancillæ. Idem, Urbem Romam sicuti ego accepi. Vergilius, Tū gemini fratres Cratillus acerq; Coras. Modo generis ad speciem. Liuius, Super Numicum amnem. Idem, Prope Tyberim fluuium. Vergilius, Cratillus acerq; Coras Argiua iuuentus. Vtrobique tamem declaranda rei causa. Et uoces quæ sub unius personæ representatione construuntur, ad iam dictum modum in oratione congerentur. Nunc quemadmodum quæ ad diuersas referuntur, inter se iungenda sint, idq; per singulas partes quæ sic iungi possunt, est agendum. interiectis, ubi occasio erit, quæ latinæ constructionis sunt propria. Omnibus igitur transitiuè coniunctis commune est, quod uox à qua transitus personæ fit, natura præcedere postulat eam, in quam transitus fit, Pater Pamphili, Filia Chremetis. Dixi natura, nam si Rhetorum structura auribus potius consulens, hoc non seruat, nihil id ad Grammaticū. Excipienda sunt ab hoc præcepto interrogatiua, relatiua, & infinita ea, quæ subiuncta uocauimus, præterea negatiua nomina, quæ dictionem à qua fit in ipsa transitus, una cum ijs quibus intransitiuè adherent, natura præcedunt, ut Cui non risere parentes? Quemnam hic laudat? Vtrā mauius? Quali digna tabella? Quantas sollicitudines mihi fecit? Nemini misereri. Nulli dixeris, Nullūne habes uitium? Priorem locum uindicaret et possessor quoties à possessione sua in ipsum fit transitus.

scilicet

Omnibus
transiti-
ue coniu-
ctis com-
mune;

scilicet quo sit reciproco locus, Cicero, Sed illum ul-
ciscentur mores sui,

Transseunt appellatiua omnia in genitiuos pro-
priorum & appellatiuorū, eorum præcipuè quæ
uel possidentis personam exhibent, uel totius, uel eius
ad quod quicquam quoquo modo spectat. Codex Ver-
gilij, Caput Ciceronis, Discipulus Platonis, Umbra
platanis, Examen apum, Amphora uini, Iugerū agri,
Cibus hominis, Luteum oui, Clunes leporis. Ac ui-
dentur quidā omnes hi genitiui possessoris personam
exhibere, propterea quod si quis per Prosopopœiam
ipsis loquelam det, singuli, quod sub nominatio est
significatum dicere suum possint, ut Vergilius suū co-
dicem, Cicero suum caput, Plato suum discipulum. At
quæ ad eundem modū reliqui. Itaq; et per possessiua
pleraq; efferuntur, Euandrius ensis, Hercules filius,
Paterna domus. Appellatiuorum uero in genitiuos
transitus, etiam reciprocatur, uel per se, uel additis ad-
iectiuis, uel pronomibus, Apes huius examinis, al-
ueliue, Vinum unius amphoræ, Ager trium iugerum.
Homo uel hospes non multi cibi, sed multi ioci, Ouum
pauci lutei, Lepus magnarum clunium, Proba antiqui
moris foemina. Quæ uero ambigua diximus, quoties
pro appellatiuis accipiuntur, merito in genitiuos si-
cut appellatiua feruntur. Rex hominum, pater deo-
rum, pellex Iunonis: Aliquando in datiuum. Luca, Vr-
bi pater est, urbiq; maritus. Item uerbalia, potentiissi-
mum quæ sub appellatiuorū specie ab actiuis uerbis
ducuntur

Appellati-
ua geniti-
uorum.

ducuntur. Amator studiorū, Amatrix uirtutum, Tegmen fagi, Textura uirginis, Lectio præceptoris, Vsurerū. Dogma Platonis. Nec in hos modo genitiuos qui scilicet possidentium siue agentium speciem referūt, sed etiam sicut ipsa tum actiue tum passiue accipi possunt, in alios qui patientium speciem exhibēt, et quos fere per ablatiuum cum præpositione de, interpretaris. Terent. Amor, misericordia huius, nuptiarum sollicitudo, tum patris pudor, qui me tam leni passus est animo: pro pudor de patre, & misericordia de hac, et sollicitudo de nuptijs. Cesar, Multi ex nostris uulnerabatur, magnusq; inceserat timor sagittariorum. Sa-lust. Sed glorie inter ipsos maximum certamen erat. Cic. Neq; enim ualde aduentus eius est opinio: Seneca, Nullam fecit cometarum mentionem: pro de sagittarijs, de gloria, de aduentu, de cometis.

In genitiuū
uaria ad-
iectiuorum
genera.

Transcunt in hunc casum & uaria adiectiuorum genera, ueluti partitiua omnia. Alter Aiacum. Singule sororum, Sola auium, Vterq; nostrum, Quisq; uel unusquisq; uestrum. Et interrogatiua quædam. Quis deorum? Vter Adritarum? Quot hominum? Et particularia nonnulla, Quidam uel aliqui nostrum. Si quisquam uel ullus uestrum. Et que particularia infinita diximus, ut quilibet uel quiuis uestrum. Et que infinita uniuersalia uocauimus. Quisquis fuit ille deorum, Quicumq; hominum. illud non ignorandum, partitiuo quoties nō habent cum quo intransitiue con-struantur à genitiuo qui sequitur, genus suum contra-
here,

here quod ratione euenit. Nam quum ex his sint, quæ alteri omnino adherent, nisi cui hæreant expositū sit necesse est aliunde id mutuētur. Sensus aut̄ in ea quam proposuimus ratioē, nihil suggerit, nisi quod ex genitiuo accipias, ut in illis exemplis, Solæ auium, Singule sororum, pro solæ aues, de numero auium, et singule sorores, de numero sororum. Quoties uero cum aliquo intransitiuē construuntur, ab eo quoq; genus, cæterorum adiectiuorum ritu sortiuntur.

Mutatur partitiuorum genus, modò in ablatiuum cum præpositione è uel ex. Ouidius in arte, Est deus è uobis alter & alter erit. Modo cum de, ut idem, Solus de superis qui tua terga uides. Quæ infinita subiūcta uocauimus, siue nomina sint, siue aduerbia, ea ex modis uel subiunctiuos, uel potētiales perpetuo postulant. Teren. Scio quid conere. Idē, Nec quid agā scio, hæreo an agam. Ver. Namq; uidebat uti bellātes pergamā circum. Hac suggerent Graij premeret Troiana iuuentus. Cicer. Att. Itaq; id ipsum dubito, an excusationē aliquā ad Siliū parē. Raro aliter legas, nisi aut mendū sit, ut in illo fortasse. ad Att. Ille alter ita nihil est, ut plane quid erit nesciat, ubi, quod, uidetur scribendū, aut apud poetas Græcorū more, qui huiusmodi particulas indicatiuis iungūt, ut Plau. Obseruatote ū blande mulieri palpabitur. Et Teren. in Adelph. Nūc uide utrum uis argentum recipere, an causam meditari tuā. Et alibi. Quid fiet rogas? quæ tamē figuratē sunt dicta, ut etiā Donatus sentire uidetur, qui in illo

Eunuchi, Viden ocium & cibus quid faciat alienus? Legitur inquit, Et quid facit, ut sit figura per modos, pro quid faciat, Et in illo Hecyræ, Idq; si nunc cōmemorare uelim, quam fideli animo et benigno in illam & clementi sui, uere possum. Idicatiuum pro subiunctiuo positum esse ait, nempe sui pro fuerim: Aut priuatim post unum aut alterum uerbum cuiusmodi sunt dico & quero. Tere. Quin tu uno uerbo dic, quid est quod me uelis. Martial. Dic quotus es, quanti cupias coenare, ubi utriusq; modi exemplū est. Cicer. Att. Sed quero quid illi opus erit, Athenis permutari ut possit Quorū uerborū quanquā multa sunt exempla, uidentur omnia distinctione defendi posse, nec præceptū cōuellere, si eo post imperatiuū dic, statim adhibeatur. Si cuti in illa dicendi figura quæ nō minus uellicare præceptum uidetur. Nescio quis teneros oculos mihi facinat agnos. Ordo ipse defendit à uitio, sic Oculus nescio quis. Tale est illud Plinij, Tū mihi nescio quis in aurem susurauit. Nec si Gellius aliter nonnunquā loquitur, ut in illo primi libri, Video quousq; progressus est, id mihi pro lege sit. In hoc tamen genere obseruasse uideor, pro futuro subiunctiu periphrasin eius frequentius poni, ueluti pro scripseris, scripturus sis, quod fortasse ob amphibologiam uitandā accidit. Cicer. Att. Et si id scire cupio, quod ad tempus recte ad te scribere, id est, quandiu Romæ futurus sis. Idē, Tu queso quid agas, ubi quoq; hoc tempore futurus sis quales res Romæ reliqueris & cæt. cura ut sciamus:

Rarius

Rarius per futurum ipsum. Quint. Præcipue illa infir-
 gat animis quæ in œconomia, quæ in decore rerum,
 quid personæ cuiq; conuenerit, quanquam etiam, con-
 uenerit, hoc loco absolutū, uideri futurū potest. His
 non obstat, quæ per si quis, fere sub indicatio efferū-
 tur. Ci. ad Att. Velim tamē si qd est de Antonij aduen-
 tu quod audieris, scribas ad me, propterea quod, si
 quis eiusmodi infinitā nō est. Raro cū subiunctiuo, ut
 Idem Att. Sed quæso ut scribas quā sepißime, nō mo-
 dō si quid scies, aut audieris, sed etiā si quid suspicabe-
 re. Nisi illud audieris, futuri etiā absoluti dixeris. A-
 criter tamē attendēdū in infinitis aliquādo est ne pro-
 uocabulū Qui, nobis pro infinito imponat, ut audiui
 quæ legisti, ubi si quæ, ut prouocabulū ceperis, recte
 habet, pro illa quæ legisti. Si pro infinito legeris, non
 legisti dicendū erat sed legeris. Nā quoties accusati-
 uis præcedit, q transitū uerbi excipiat, omnino prouo-
 cabuli uox est, quæ sub specie infiniti Quis sequitur.
 Infinitū enim cū suo uerbo, & uerbo trāsitionē uerbi
 accusatiui uice excipiunt. Atq; hac ratione illud Qui
 dij defenditur. Ede simul causam, cur de cœlestibus
 unus, Sitq; quod à tergo, sitq; quod ante uides: si
 illud cur, in propter quam soluas, prouocabulum
 Qui, siue relatiuum substantiæ, de quo in partibus
 inter pronomina propter ueterum consuetudinem me-
 minimus, quoties Continuato cum præcedentibus ser-
 mone legitur, subiunctiuus uerborū quam inidicatiuis
 frequentius iungi uidetur. Verg. Omnia uentorū cō-
 currere

currere praelia uidi, Quæ grauidam latè segetem ab
radicibus imis Sublime expulsam cruerent, ita turbi-
ne nigro Ferret hyems, culmumq; leuè, stupulasq; uo-
lâtes. Hora. Dicitur et plaustris uexisse poemata The-
spis, Quæ canerent agerentq; peruncti sacibus ora. Ci-
cer. Nam Pomp. non dubitat ea quæ de republica nūc
sentiat, mihi ualde probari. Idem, Sum enim solus aut
cum altero, cui neq; ad illos reditus sit, neq; ab ijs ip-
sis quicquam ad spem ostēdatur. Idem, Dices quid igi-
tur proficis, qui anticipes eius rei molestiā, quam tri-
duo sciturus sis? Legitur sic quoq; et cum indicatiuis,
sed minus frequenter, ut Idē, Erant in his literis quas
ad me Philotimus scripserat. Idem, Quare cum me af-
flictum et confectum luctu audies, existimato me stulti-
tiae meæ pœnā ferre grauius quàm euenti, quod ei cre-
diderim, quem esse nefarium nō putaram. Idē, Nunc il-
lum, qui pedem porta, quoad hostis cis Euphratem
fuit nō extulerit, honore augeri, me in cuius exercitu
spem illius exercitus habuit, idem nō assequi, dedecus
est nostrum: in quo sermone si rectē scribitur, utriusq;
modi est exemplum. Coniungitur sub eadē ratione &
potētiali. Vergil. Progeniem sed enim Troiano à san-
guine duci Audierat, Tyrias olim quæ uerteret arces
Vbi uerò talis continuatio non est, indicatiuum potius
uult. Vergil. Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuere coloni,
Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam Post-
habita coluisse Samo. Idē, Nec procul hinc Rhœsi ni-
ueis tentoria uelis Agnoscit lachrymans, primo quæ
prodita

prodita somno Tytides multa uastabat cæde cruciatus.
 Rursus ubi causam significat, subiunctiuus tantum iungitur.
 Ter. And. Satin sanus es, qui me id rogitas? Idem
 Phor. Rogitas, qui tam audacis facinoris mihi sis conscius?
 Ver. Nos delubra decum miseri, quibus ultimus esset
 Ille dies, festa uelamus fronde per urbem. Idem,
 Haud credo inuisus cœlestibus auras Vitaleis carpis,
 Tyriam qui adueneris urbem. Cor. Nepos in uita Pom.
 Att. At ille, qui amicis officia præstanda sine factione
 existimaret, semperque a talibus consilijs se remouisset,
 respondit si quid Brutus &c. Idem Cor. Nepos, Atticus
 qui ciuitatem conseruatam cuperet, pecuniam numerauit
 de suo. Quod si quando cum indicatiuus sic legitur,
 rarum id arbitror, ut Cic. Att. Ephesum ut uenerim
 nosti, qui etiam mihi gratulatus es illius diei celebritatem.
 In hac loquendi figura, Quintilianus et alij illius ætatis,
 particulam, ut, pro utpote relatiuo preponunt, ut
 Quint. in primo Instit. Et omnia noua offendit, ut qui
 solus didicerit quod inter multos faciendum est. Col-
 lumell. Locum neque pinguem, neque stercoratum, sed
 apertum desiderant, ut quæ macerrimo solo per se ma-
 ritimis plerunque regionibus nascantur. Sub. quippe,
 etiam indicatiuo, ut Salustius, Quippe quæ probitatem,
 industriam, aliasque bonas artes neque dare, neque
 eripere cuiquam potest. In illa uero particularium peri-
 phrasi, Est qui, sunt qui, Est quando, Est ubi, uterque
 usurpatur modus. Indicatiuus, ut Horatius, Sunt quos
 curriculo puluerem olympicum Collegisse iuuat. Sub

b

iunctiuus,

iunctiuus, ut idem, Sunt quibus in Satyra uidear nimis acer. Columella, Sunt qui teneræ laurus caulium libram, cū abrotani macerati pari portione dent cum aquæ calidæ duobus sextarijs, atq; ita faucibus infundant, eadēq; pabulo, ut supra diximus, obijciant. Oui in Fast, Sed erunt qui me finxisse loquantur, Nullaq; mortali numina uisa putent. Nisi hæc proxima potentialis modi, pro indicatiui futuris dicas.

De particulari uerò Vllus, quod ad Latinitatis proprietatē spectat, priuatim obseruatur, nec sermone id inchoare, nec nisi in negatione, interrogatiōe, uel sub iunctione uerè adhiberi. In negatione. Ter. Nec mora ulla est, quin uxorē illam ducā. Ouid. Neq; enim mandata dedissem Vlla. Post sine, quoq; et citra, cū pro sine accipitur, quoniam latentem negationis uim habent, adhibetur. Itaq; sine ulla laude, gratia, fruge, et citra ullum incommodum dicimus. In in terrogatione Verg. Creditis auctos hostes aut ulla putatis Dona carere dolis Danaum? In subiunctione. Cicero Att. De mulieribus nostris, in quibus est tua soror, quæso uideas, ut satis honestum nobis sit eas Romæ esse, cum cæteræ ulla dignitate discesserint. Item, Si ulli remisseris, erraueris. Videtur et post uniuersalia infinita adhiberi posse, ut Quisquis uel quicumq; exules ullos acceperit. Et post quàm, comparationis, ut Iust. Priusquam ulla nauis littore excederet, hostias cedit. Cel.

Vnquam: ram imitatur et unquam aduerbium, Nemo unquam,

Quis

Quis unquam, Si unquam. Quisquam quoq; similem Quisquam
 in plerisq; usum habet. Nam & in negatione, & in
 interrogatione & subiunctione legitur. Vergilius, Nō
 illa quisquā me nocte per altum Ire neq; á terra mo-
 neat conuellere funem. Idem, An quisquam nobis tali
 sit munere dignus? Cicero, Hūc hominem parū gratū
 quisquam putet? Terent. Si quisquam est, qui placere
 se studeat bonis quā plurimis. Cic. Attic. Quod
 si non modo tu, sed quisquam alius fuisset. Idem, So-
 cijs multo fidelioribus utimur, quā quisquam usus
 esset. Vniuersalia infinita, cuiusmodi sunt quisquis et
 quicunq;, si orationem inchoant, alium sensum postu-
 lant: Vergil. Quicquid erit superāda omnis fortuna
 ferendo est. Ouidius, Quicquid erit, melius quā
 nunc erit. Iuuenalis, Quocunq; in triuio, cuicunq; est
 obuia, narrat. In illo enim Martialis, Non quicunque
 capit saturas murice uestes, Nec nisi delitijs con-
 uenit iste color, uidetur quicunque positū pro quiuis,
 uel quod græce dicitur ὁ τὸ χῶρον. Quum uerò sen-
 sum aliquem sequuntur alium non desiderant, Plinius
 Nasctur qualicunq; solo.

Quisquis, & omnis id latine constructionis disci-
 men habet, quod omnis ferè positiuus ac comparatiuis
 iūgi notatur, Omēs boni, utiliora omnia. Raro aut su-
 perlatiuus, ut Cæc. Plin. Ad Ro. Post longū tēpus epi-
 stolas tuas tres pariter accepi, oēs elegātissimas, ubi
 tamē poni qsq; non potest. Idē Pan. Nec uideri potest
 optimus nisi qui omnibus optimus in sua cuiusq; laude
 præstana

Quisquis.
 Omnis.

præstantior est. Quintil. in 4, Demus aliquas (nam id
 exigit ratio nonnunquam) etiam ne potentissimas om-
 nes, id est, totam causam. Trebonius Cic. Nō enim ne-
 scis quanti te faciam, & quam pro nostro ueterrimo
 uerissimoq; amore, omnibus tuis etiam minimis com-
 modis, non modò tam bono gaudeam. Terent: Quem
 ego infra infimos omnes puto homines. Verg. Extre-
 ma per omnia duco. Horum tamen postremorū posi-
 tiones nomina non sunt, quo minus mirum est ita usur-
 pari. Quisq; uerò uel superlatiuis, uel his quæ horum
 similem habent naturam, qualia sunt ex numeralibus
 ordinalia cū suo interrogatiuo uel infinito Quotus,
 uel positiuis his quæ superlatiua publico usu non reci-
 piunt, uel duobus pronomibus sui & suus, uel obli-
 quis relatiui substantiæ ferè iunctū inuenias, Optimus
 quisq;. Et aliquando in diuerso casu à superlatiuis, ut
 Maximo quisq; animo, Validissimi quisque corporis.
 Quarto quoq; anno, Quotus quisq; quo sermone nul-
 lus uel rarus significatur. Cicero Tusc. Quotus enim
 quisq; philosophorum inuenitur, qui ita sit moratus.
 Idē de diuin. Quota enim quæque res euenit prædicta
 ab istis. Strenuus quisq;, Vnus quisq;. Et ut Laurent.
 censet, quoniam superlatiuū non habent, Singularis
 quisq;, principalis quisq;. Item, Pro se quisq; uiri. Et,
 Trahit sua queng; uoluptas. Quintilian. Cui quodq;
 loco sit aptissimum. Rarò absolutis alijs, uel compa-
 ratiuis. Sueton. Ferebatur & uagari noctibus solitus,
 atq; inualidum queng; obuiorum uel potulentum cor-
 rigere,

rigere, ac distēto sago impositum, in sublime iactare
 Tacit. Trepidatione uulgi inualidus quisq; obritus.
 Quintil. Erit etiam eō obscurior, quo quisq; deterior
 Ex interrogatiuis, uter potius comparatiuis iungitur
 ijsq; partiuorum ritu usurpatis, de qua ratiōe mox
 dicitur. Quis superlatiuis. Quintil. Ita nō tantū utrū
 sit melius, sed quid sit optimum, quæritur. Et iterum,
 Ex duobus uter dignior, ex pluribus, quis dignissimus
 Declarat autē cōparatiua in talibus partitiuē sumi,
 quod licet illis genitiuū addere: ut, uter horū dignior
 Nam cōparatiuē etiā cum quis iungitur: ut, quis do-
 ctior illo. quid melius turdo? Superlatiua quoq;, quæ
 partiuorum naturā aliqua ex parte imitatur, quod
 scilicet, unum ex multis significant, in genitiuū serun-
 tur, sed hunc pluralē, ut grauissima corporū. Nisi aut
 collectiuum sit: ut, Danaū fortissime gentis Tytide.
 Aut per metonymiam accipiatur. Cicer. pro Rabirio
 Virum unum totius Græciæ, facile doctissimum Pla-
 tonē. Plin. Crassus orator fuit imprimis nominis Ro-
 mani. Interpretantur autores genitiuū hūc modo per
 ē uel ex. Cicero. Acerrimum autē ex omnibus nostris
 sensibus esse sensum uidendi. Salustius, Sed Hiemsal,
 qui minimus ex ipsis erat. Modò per inter: ut, Inter et
 Acheidas longē pulcherrima matres. Modo per ante:
 ut, Primus ibi ante omnes magna comitante caterua.
 Plin. Fidelissimi ante omnia homini canes atq; equi.
 Neq; sanē interest Grammatici ad idem, an ad diuer-
 sum genus referatur, modo constructionis legem ser-

Vter:
 Quis:

uent. Quamuis enim uera (si quis rem exigere ad unam
 guem uelit) in his esse affirmatio non putetur, nisi ad
 idē genus referatur, negatio tamē certē potest: ut, Est
 timidissimus hominum, non quadrupedum. Sum bre-
 uissimus nostrum trium, non illorum. Hęc nō est pul-
 cherrima suarum sororum. Fortasse etiam in tali figu-
 ra ubi subest affirmatio: ut, Sum maximus nostrum
 trium, potius quam illorum. Quanquā in affirmatiōe
 quoq; pro ueris eiusmodi elocutiones usurpare auto-
 res inuenias. Plinius 22, Mithridates maximus sua eta-
 te regum, quem debellauit Pompeius, omnium ante se-
 genitorum diligentissimus uita fuisse, argumentis, su-
 perq; fama intelligitur. Idem 34 de Cadmia, Ostraci-
 tis tota nigra et ceterarū sordidissima. Macrob. Age
 Serui non adolescentium, qui tibi æquæui sunt, sed se-
 num quoq; omnium doctissimus. Qualis loquendi li-
 centia & in alijs quibusdam deprehenditur. Plautus
 Stich. Neuter neutri inuidet. Cæsar in Commentarijs,
 Quum uterq; utriq; insidiaretur. Et quod imitatione
 græca dictum est. Cicero Attico, Familiaritas autem
 tanta, quāta cum Siculo illo. Et Plinius in opusculo de
 uiris illustribus, Aduersus ingentem Gallum prouo-
 catorem solus Valerius tribunus plebis omnibus ter-
 ritis processit. Et Valerius Maximus, Omni ciue tem-
 poribus suis maior. Quæ ferē omnia, tametsi moro-
 sius disquirenti deprehenduntur falsa pro ueris tamē
 ab ipsis autoribus sunt usurpata, nec legibus gramma-
 tices reclamant. Si cui autem hæc falsa ex ipsa saltem
 elocutionis

elocutionis natura non uidentur, is reputet falsa illa,
 quæ nos per hæc significari censemus, aliter quam sic
 enunciari non posse. Et autores quædã aliter alibi in
 terpretari, ut Cicero, Quorum uterq; suo studio dele
 ctatus cõtempfit alterum. Quintilian. Quum enim u
 terq; alteri obijciat, palãm est utrũq; fecisse. Idem It
 a fiet, ut cum equali cura linguam utramq; tueri cœpe
 rimus, neutra alteri officiat. Quo modo hos duos sem
 per locutos Laurentius putat. Sed quod ad constru
 ctionem superlatiuorum etiam attinet, illud non igno
 randum, quòd ea quoq;, sicuti partitiua, quoties non
 habent cum quo amet abatos, id est, sub eodẽ casu con
 struantur, genus à genitiuo qui sequitur, sortiuntur, ut
 Lucan. Minimas rerum discordia turbat, pacem sum
 ma tenent. Plinius, Amplissima arborum ad hoc æui
 existimatur Romæ uisa. Nisi in neutro genere ponan
 tur, ut Lucan. Cogunt tamen ultima rerum, Spem pa
 cis tentare ducem. Liuius, Ut nihil belli domiq; postea
 nisi auspicato gereretur, consilia populi, exercitus uo
 cati, summa rerum, ubi aues non adessent, dirimeren
 tur. Ouidius, Sic ego sum rerũ non ultima Sexte tua
 rum, Tutelæq; feror munus opusq; tuæ. Priuatim ue
 rò ex superlatiuis proximus, peculiariter datiuo iun
 ctum legitur. Salust. Proxima Carthagini loca. Et ac
 cusatiuo. Cicero in Pisonem, Proximus Pompeiũ se
 debã. Et cum præpositione. Oui. Proximus ad dominã
 nullo prohibente sedeto. In pluralem gignendi casum
 feruntur & numeralia, tum cardinalia, præsertim cum

partitionem quandam subindicant tum ordinalia omnia. Tres fratrum, Quatuor iudicum, Primus, secundus, tertius librorum Aeneidos. Ordinalia tamen alio sensu, et cum auferendi casu sub præpositione iunguntur. Primus ab Hercule, Tertius ab Aenea. Alio etiã sensu cū dandi casu: ut nulli pietate secundus. Quo sermone uel primus omnium, uel par cuius significatur.

Quod ad latinam constructionem spectat, obseruatur numeralium inter se legitima quedam dispositio: quæ non inutiliter hoc loco tradetur. Nã in cardinalibus uocatis à decem usq; ad sedecim minor numerus semper præcedit, idq; in compositione, undecim, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, sedecim. Ab his ad uiginti dupliciter proferuntur, & sine copula ad iam dictorum modum, septemdecim, octodecim, nouendecim, & cum copula maiore numero precedente, decem, & septem, decem & octo, decem & nouem. Horum posteriora etiam alijs nominibus offeruntur, duo de uiginti, quo significantur octo decim, & undeuiginti quo significantur nouemdecim, quæ ratio ante omnes, quæ in ginta finiuntur usurpari potest. Duodetriginta, undetriginta. Duodequadraginta, undequadrageinta, & sic ante alios. A uiginti uerò ad centum, si coniunctionem adhibueris, minor numerus præponi debet, unus & uiginti, duo & uiginti, tres & uiginti. Plinius de Epimenide Puerum æstu et itinere fessum in specu septem et quinquaginta dormisse annos. Sin coniunctionem subtraheris,

xeris, maior præcedet ut uigintiunus, uigintiduo, uigintitres. Idem, Ex feminis Liuia Rutilij, nonaginta septem annos excessit. Supra centum, & cum copulandi coniunctione, & sin ea naturalè ordinem seruant, nempe ut maior præcedat, Centū unus, centū duo, centum tres. Mille unus, mille duo, mille tres.

Item, Centum & unus, centum & duo, centum & tres. Quintil. de Gorgia, Is beneficio longissimæ ætatis (nam centum & nouem uixit annos) cum multis simul floruit. Plin. 7, Epigencs centum & duos annos impleri negauit posse, Berosus centum septemdecim. Idem, Fauētiae una mulier centum uiginti quinque, Parmæ duo, centum triginta. Scire tamen licet in ipsis milibus numerandis eam seruadam esse rationem, quæ intra centum est præcepta, Sex & uiginti milia uel uiginti sex milia. Colum. Fit in assen summa sortis & usurarum 32 milium quadringentorum octoginta nummorum. Idem, Has summas inter se multiplicabis, uicies & semel ducentos & unum, atq; ita efficies quatuor milia ducentos & uiginti unum. Similis ratio & in his quæ distributiua, item quæ ordinalia uocantur, & supra uiginti obseruatur, & supra centū. In distributiuis nanq; sine copulandi particula, uiginti uel uiceni singuli dicimus, uiceni bini, uiceni terni, uiceni quaterni. Et cum copulandi particula, singuli & uigeni, bini & uigeni, terni & uigeni, & ita deinceps usq; ad centum. Rursus à centum, centeni singuli, centeni bini, centeni terni. Milleni sin-

guli, milleni bini, milleni terni. Plinius, Cētum denum homines quatuordecim. Centum uigenum quinquam homines quatuor, ubi tamen centenum pro centum scribendum arbitror. Et cum copulatiua, Centeni & singuli, centeni & bini, centeni & terni. Milleni & singuli, milleni & bini, milleni & terni.

Trinus:

Trinus, nomen, huius generis non uidetur, quum plurimum pro tribus legatur. Cæsar in Commenta. Trinis catenis uinctus. Tacitus, Trina bella ciuilia, plura externa, atq; plerunq; permista. Quamuis & pro ternis legatur. Cicero pro Murena, Trimos ludos ædiles fecerunt. Lilius, Trinis castris exuti, pro ternos & ternis. Cicer. Atti. Literasq; reddidit trinas. Plinius de pyrauli, Mutatio & in alias figuras transitus trinis aut quadrinis diebus, pro ternis. Et in ordinalibus

Ordinalia:

sine copulatione, Viceſimus primus, uiceſimus ſecundus, uiceſimus tertius. Cum copulatione uero, Primus, & uiceſimus, ſecundus et uiceſimus, tertius et uiceſimus, Pro Primus tamen & ſecundus, ante uiceſimus ſæpius legimus, unus & duo: ut unus & uiceſimus, duo & uiceſimus, uſu magis quàm ratione probante. Pli. Quantas enim dimetiens habeat ſeptimas, tantas habere circulum duo & uiceſimas. Cic. Plato uno et octogefimo anno ſcribens eſt mortuus. Fab. 4. annal. ex Gel. Primum ex plebe alter conſul factus eſt duo et uiceſimo anno, poſtquã Galli Romã ceperunt. A centũ uerò, centeſimus primus, ceteſimus ſecundus, ceuteſimus tertius. Milieſimus primus, milleſimus ſecundus,

secundus, millesimus tertius. Vel centesimus & primus, centesimus et secundus, centesimus et tertius, millesimus et primus, millesimus et secundus, millesimus et tertius. Plin. Ab anno urbis quingentesimo, septuagesimonono. Idē de tonsoribus, In Italiā, ex Cilicia uenere post Romā conditā anno quadringentesimo quinquagesimo quarto. Cic. ad Att. Item post Leutricam pugnam die septingentesimo sexagesimo quinto. Cice. pro Milone, Centesima lux est hęc ab interritu P. Clodij et opinor altera. Non tamē usq; ad eō religiose supra centum obseruatur ratio cum coniūctione. Idem enim Plin. 7 nat. hist, Ei quod de Epimendi citauimus hęc uerba subiecit, ut tamen in septimum & quinquagesimam atq; centesimum duraret annum. Columel. Satiatq; semodius cibi in diebus singulis uicenas & centenas turtures. Ceterū in his duobus generibus intra uiginti ibi post duodecim statim ex duobus itebris dicimus ternideni, quaternideni, quinideni, senideni. In tribus uerō etiam conuerso ordine, ut Vallę placet Deniquaterni, deniquini, deniseni. Quo ordine duntaxat dicuntur quę deinceps habentur. Denisepteni, denioctoni, deninoueni. Hic uerō tertiusdecimus, quartusdecimus, quintusdecimus, sextusdecimus, septimusdecimus, octauusdecimus, nonusdecimus. Plin. Nanq; octauodecimo die excludunt, statimq; concipiunt. Et Papin. in Syluis, Primo autē septimdecimum Germani ci nostri triumphum adorauit. Similis dispositio & in aduerbijs est obseruāda, undecies, duodecies, tredecies quatuor.

quatuordecies, quindecies, sedecies, septies decies, octies decies, nouies decies, præterea uicies, Et uicies semel, uicies bis. Item semel & uicies, bis & uicies, & deinceps pro ratione iam dicta. Plin. 10. Idē sella curuuli semel et uicies sedit. Columel. Quinquies et uicies duceni quadragenī singuli, fiant sex milia et uiginti quinque. De his sine copula Plin. Mox peculiariter ad hoc genus pertinet, quod ultra nōgēta nonaginta nouem milia, his aduerbijs uti ueteres animaduertas.

Quod Plinius exemplo saltē monet. Eius uerba in trigesimo tertio hæc sunt, Non erat apud antiquos numerus ultra centum millia. Itaque hic et hodie multiplicatur, ut decies centū millia, aut sepius dicantur. Hæc Plin. Ultra hunc numerū sic proceditur numerando, Undecies, duodecies, tredecies, quatuordecies centena millia, et sic deinceps usque ad uicies, à quo tricies, quadragies, quinquagies, usque ad centies, Ab hinc ducenties, tricenties, quadrigēties, quingenties, usque ad milia centena millia. Vale. Max. Filiam in matrimonium cum decies centum millibus talentum. Iustin. 2, Naues quoque decies centum millia numero habuisse fertur. Sueton. Patet in circuitu ad bis et tricies centū millia passuum. Ipse Plinius in secundo, Pars nostra terrarum, de qua memoro, ambiente, ut dictum est, oceano, uelut innatans longissime ab ortu & occasu patet, hoc est, ab India ad Herculis colūnas Gadibus sacratas, octogies quinquies centena septuaginta octo millia passuum, ut Artemidoro placet auctori : ut uero Isiodo

ro, Nonagies octies centena decem et octo millia pas-
 suum. Sed intra supra dictum numerum (quam partem
 præcepti doctissimus Budæus egregiè obseruauit) sine
 hac per aduerbia multiplicatiõe locutos ueteres doce-
 amus. Cæcil. Plin. ad Romanum, Offero tibi ad imple-
 ndas equitis facultates, trecenta millia nummum. Idem
 ad Fabatum, Adijcis posse eos nongentis milibus ueni-
 re. Aemil. Probus in Pausania, Quod eo duce Mardo-
 nius satrapes regius natiõe Medus, regis gener, in pri-
 mis omnium Persarum, & manu fortis et consilij ple-
 nus, cum ducentis millibus peditũ fugatus est. Cic. ad
 Rufum, Nã de sestertijs noningentis milibus certe ita
 relatiũ est, ut tu siue frater tuus referri uoluit. Qui. 9,
 Et ne illa quidẽ testimonia recito, quæ dicta sunt de se-
 stertijs septingentis milibus. Hora. Si Septingētis sex,
 septem milia demas. Martial. Quadrigenta tibi non
 sunt. Varro, Et unæ quadrigæ constiterint millibus
 quadringentis. Cæsar de Britannia, Huius est longitu-
 do, ut fert eorum opinio, septingentorum milliũ. Pri-
 uatim de quibusdam numeralibus, obseruantur hæc.
 Mille quum non solum cætera numeralia, adiectiuum
 sit omnis generis & pluralis numeri, sed etiam appel-
 latiũ neutri generis, et numeri singularis, quod olim
 Macrobio autore declinabatur, mille millis, duplicem
 meritò sortitur constructionem, & transitiuam, sicuti
 adiectiua, ut mille homines, mille iumenta: & transi-
 tiuam in genitiuum, sicuti appellatiua. Cicero in Phi-
 lip. Iuuentus est qui Lu. Antonio mille nummum ser-

Mille,

ret

ret expensum. Et pro Milone, In quibus propter infan-
 nas illas substructionis, facile mille hominum uersa-
 batur. Millia quoq; utpote ab hoc singulari declina-
 tū, appellatiuū est, et in genitiuū transit, ut millia pas-
 suū, millia, stadiorum, millia sestertium uel nummum.
 Suet. Octoginta millia nummū diurna erogauit. Ci-
 cero, Si doceo iudices eos qui quadraginta millia mo-
 diūm lucri faciunt. Sicubi autem in mili casu continē-
 ter eum alio appellatiuo legatur, apud idoneum pre-
 sertim autorem suspectus plane habendus est locus,
 quum et ratio refragetur ut mox ostendā, et frequēs
 passim autorū usus reclamet, et quod minimū argumen-
 tū est, in uersu nihil tale (quod sciā legatur. Nā quod
 ex, D. Vergilij quidem afferunt, Tot millia gentes Ar-
 ma ferūt Itala. Ego gētis potius lego, ut sit Itala, nul-
 la nec carminis nec sensus, ut opinor, iniuria. Accedit
 q̄ opportuna res ad corruptelā utroq; genere fuit,
 & numeri ipsius ratione, quum ueteres tū mille, tum
 millia per M literā signarint, & appellatiuorū, quo-
 rum genitiuos potissimum mensuram quamlibet pon-
 deris magnitudinisue significantes per syncopen fere
 ut Priscianus testatur, proferebāt, uel certis uotis, uel
 certe dimidiatos scribebāt, quæ postea uel à librarijs
 male excepta, uel à sciolis male suppleta, cæteris mi-
 nus curiosis errandi occasionem dedere, ut quum pro
 duo millia sestertium, talentum, uel modium, II. M.
 L. S. uel talen. uel sester. uel mod. scriptū inuenirēt
 illi duo millia sestertia uel talēta uel modios ponerēt
 quum

quū duo appellatiua sub unius personæ ratione iungi
continenter non possint, nisi ut Valla mederi uitio co-
natur per appositionē, quæ tamē nullū habere locū in
talibus uidetur, quū nec generalitatis cōtrahēdæ cau-
sa, ut mulier ancilla, nec uariæ significationis determi-
nandæ, ut canis sydus, nec signandæ proprietatis, ut
Aristides uir iustissimus, adiectus is numerus uideri
in talibus possit, qui alioqui præponi in tali loquendī
genere semper notatur, quū appositio natura sequi
debeat ad id cui apponitur. Ita tali medela datur po-
tius negligētiæ securitas, quā uindicatur à uitio cor-
rupta loquendi ratio. Vnus quoq; ut Priscian. obser-
uat, hanc peculiare habet in cōstructione proprietatē
quod pluralis eius numerus ijs duntaxat pluralibus
iungitur, quæ pro singularibus intelliguntur. Salust. Hi
postquam in una moenia conuenere, pro in unā urbē.
Vergil. Satis una superq; Vidimus excidia: pro unū
excidium. Lucan. Totumq; in partibus unis Bellorum
fecere nefas: pro in una parte. Liuius, Hæc tum sacra.
Romulus una ex omnibus peregrina suscepit: pro un-
um sacrum. Ita quum in Prolepse eiusmodi pluralia
uum nomē ponitur, in prolepseos partibus plurali hu-
ius numeralis subijcimus unas et alteras, non unam &
alteram dicentes, ut Cicero Appio, Nam quas ex ita-
nere antequam ex Asia egressus es, ad me literas mi-
sisti, unas de legatis à me prohibitis proficisci, alteras
de Apameorū ædificatione impedita, legi perimuitus.

Distributiua cum ijs nominibus quæ singulari nu-
mero

Distributi-
ua pro car-
dinalibus.

mero, deficiuntur, cardinaliū loco iungi sola possunt
cardinalibus exclusis. Binæ literæ, ternæ armæ, quater-
ni codicilli, non duæ, tria, quatuor dicendum. Adhiben-
tur præterea ubi singulis multorum similem aliquem
numerū distribuimus, ueluti in exēpla in 1 libro docet

Quæ in
arius

Quæ in arius finiuntur, cum ijs quæ numerantur
iungi non solent, non enim dicitur centenarius annus,
sed cum ijs ad quæ pertinent, aut referuntur ea quæ
numerantur: ut, Homo centenarius, qui centum est an-
norū, Lapis centenarius, qui centum est librarū. Cic.
ad Att. Cohortes habet quadragintarias. Numerum
tamen centenarium, denarium, et ternarium dicimus,
si cui hoc scitu non indignum uidetur.

Quæ in ax

Feruntur in genitiuum diuersæ personæ, et ex ad-
iectiuis uerbalibus quæ per ax finiuntur, Audax, ca-
pax, edax, ferax, fugax, pertinax, rapax, sagax, sper-
nax, tenax. Papin. in Syl. Audax ingenij. Ouid. San-
ctius ijs animal mentisq; capaciū aliæ. Idem, Tem-
pus edax rerū. Vergil. Illa ferax olei est. Seneca. Esto
uitiorum fugax. Tacit. Opum contemptor, redi perni-
tax. Plin. Omnium utilitatum & uirtutum rapacissi-
mi. Horat. Vtiliumq; sagax rerum. Syl. Ductor Piso
uiros spernaces mortis agebat. Hora. Iustū & tena-
cem propositi uirum.

Quæ in
idus

Et ijs quæ in idus terminantur, Auidus, callidus, cu-
pidus inuidus, impavidus, prouidus, timidus, trepidus
et ualidus. Pli. Ut est natura hominū nouitatis auida.
Tacit. Nemo illa tempestate militaris rei callidior ha-
beatur.

bebatur. Ouid, Cupidus studiorum. Plaut. Cupidus le
no auri. Syl. Impavidus somni seruat pecus. Iuuenal.
Et subiti casus improuidus. Liuius, Trepidus rerū sua-
rū. Horat. Timidusq; procellæ. Tacit. Validus animi
& corpore ingens. Similiter ijs digus & prodigus
Verg. Haud opis indigi nostræ. Luc. Terra suis con-
tenta bonis, neq; indiga mercis Externæ. Hor. Et ani-
me magnæ prodigum Paulum superante Pæno.

Et pauca terminata in ius, non tamen omnia uerba
lia, Anxius, conscius, dubius, deuius, egregius, inscius,
nescius, nuncius, obnoxius, præscius. Syl. Anxia fati.
Verg. Et mens sibi conscia recti. Idē, Nec sum animi
dubius. Syl. Sed deuius æqui. Papi. Tu tamen egregius
facti. Verg. Etiamq; tremens, etiam inscius æui. Ouid
Veri quasi nescia quærit. Verg. Tam ficti prauiq; te-
nax, quam nuncia ueri. Liuius, Spei liberā, obnoxiam
timoris. Verg. Præscia futuri da, non indebita posco.
Cōscius tamē alia ratione in datiuū. Ter. Egomet quæ
mibi sum conscia. Ex participialibus quoq; multa eo-
rū quæ in ens, uel ans finiuntur, ut Abundans, amans,
audiēs, appetens, abstīnēs, efficiens, cupiēs, experiens,
ferens, fugiens, fugitans, fidens, surens, metuens, negli-
gens, obseruans, patiens, potens, præstās, prospiciens,
reuerentior, sitiens, seruans. Vergilius, Quam diues
peccoris niuei, tam lactis abundans. Iuue. Viue biben-
tis amans. Seneca, Amantes tui ama. Plautus, Audiens
imperij. Horatius, Abstīnens ducentis ad se cuncta
pecuniæ. Sallust. Alieni appetens, sui profusus. Plaut-

Quæ in ius

Conscius;
Quæ in
eius uel ans

182 DE EMEND. STRVCT;

tus, Cubat cōplexus, cuius cupiens maxime est. Cicero
 Virtus est efficiens utilitatis. Ouid. Experiensq; lobo-
 rum. Tacit. Corpora hominū salubria & ferentia la-
 borum. Caesar, Nemo erat tam tardus et fugiens labo-
 ris. Terent. Herus est perliberalis, & fugitans litium.
 Verg. Fidens animi atque in utrunque paratus. Idem,
 Namque furens animi. Col. Quū sit molliſsimū genus
 & seruitutis indignantiſſimum, Iuuenal. Metuens uir-
 gē iam grandis Achilles. Tacitus. Vitellius a-
 mīcorumq; negligēs. Sallust. Corpus patiens inea-
 dia. Vergil. Tempestatumq; potentem. Statius, Haud
 tulit armorum præstans animiq; Corebus. Ouid. Nec
 reuerentior ulla deorum. Syll. Et semper famā sitiens
 Vergil. Et seruantiſſimus equi.

Offre in
 tus uel fuis:

Et ex ijs quæ in tus uel sus exeūt. Consultus, conten-
 tus, doctus, indoctus, eruditus, expertus, falsus, lapsus,
 nactus, mutatus, oneratus, præfectus, profusus, suspen-
 sus, uictus. Horat, Consultus iuris & actor causarum.
 Linius, Cōtentus libertatis. Horat. Indoctusq; pile di-
 sciue trochiue quiescit. Idem, Docte sermonis utriusq;
 linguae. Vergi. Expertos belli iuuenes Ascilua treccn-
 tos. Plaut. Falsus animi. Idē, Ita me amor lapsum ani-
 mi ludificat. Mart. Macte animi quem rarus habet,
 morumq; tuorum. Apulei. Derepente animi mutatus
 Pacuuius ex Non Marcello, Oneratus frugū & flo-
 ris liberi. Plin. Perfectus prætorij eius. Sallust. Profu-
 sus sui. Apul. Oppidō suspensus animi. Taci. Animi
 ualidus. Vergilius, Inmemor heu uictus animi. Hec
 quum

quum participia sunt, alijs etiam casibus merito iunguntur, sed qui ex uerborum natura haud difficulter intelligentur: ut, Paucis contento, Arci praefecto, Doctus iter melius, Victus à Scipione, Maeste uirtute esto. Reliqua quæ in partium casu feruntur, quoniam de uerbalibus & participialibus seorsum egimus, quæ succurrent per ordinem literarum exequemur, potius quam parum tuto per locos. Leguntur igitur cum hoc casu iuncta. Amens, auarus, alienus. Verg. Isq; amens animi & rumeur accensus amaro. Horatius, Præter laudem nullius auaris: Cicer. Acad. Et uno nomine omnia, quæ essent aliena famæ & constantis assentionis, à uirtute sapientiaq; remouebant. Benignus Hor. Vini somniq; benignus. Itē Cæcus certus, incertus, certior, compos. Quintil. Institut. At si quis tam cæcus animi est, ut de alijs dubitet, Gellius. Certus rei, incertus uitæ. Tacit. Sententiæ Vitellij certior fieret, Val: Max. Imperatores compotes, uictoriarum. Item Elegans, emulus, expers. Gell. Elegantissimus uerborum latinorum. Ouidius, Vt tamen exemplis intelligat emula laudis. Idem, Perq; nouem lucas expers undæq; cibiq;, Sedit homo nuda. Et fessus. Verg. Expediunt fesi rerum. Et gnarus. Columell. Armorum militiæq; gnaros. Præterea integer, imperitus, inops, inanis, insolens, ignarus, immunis. Horatius, Integer uitæ, scelerisq; purus. Terent. Imperitos rerum, eductos liberè, in fraudem illicis? Ouidius, Illuc mentis inops. Idem, Sanguinis atq; animæ corpus inane fuit.

Hoc & cum ablatiuo iungitur. Cicero Attico, Nulla enim abs te per hos dies epistola inanis re aliqua utili & suavi uenerat. Salustius, Insolens malarum artium. Verg. Ignarosq; uia mecum miseratus a gressibus, Ingredere. Idem, Prospicit ignarus rerum, ignarusq; salutis. Ouid. Immunibus huius esse mali dabitur. Item Largus: liber, liberalis. Vergil. Largus opum, lingua melior, sed frigida bello Dexterâ. Sallust. Laudis uide, pecunie liberales. Terent. Libera legis. Illa quoq; Maturus, memor, immemor, miser. Verg. Atq; eui maturus Acestes. Terent. Ut memor esses sui. Idem, Nam isthæc commemoratio quasi exprobratio immemoris beneficij est. Plautus Cistell. Petulantia mea me animi miseram habet. Item Prosper, pauper, parcus, particeps, præceps, peritus, prudens, imprudens. Horatius, Prosperam frugum, celeremq; pronos Voluere mentes. Idem, Horum ego semper optarem pauperrimus esse bonorum. Suetonius, Pecunie parcus ac tenax. Iuuenalis, Qui te participem secreti fecit honesti. Verg. Et præceps animi Tinarus. Horatius, Agricola m laudat iuris legumq; peritus. Idem, Rerumq; prudens, et in secundis temporibus dubijsq; rectus. Teren: Imprudens harum rerum. Item Reus & rudis. Ouid. Spectarumq; agitur legū reus. Persius, Arator luciferi rudis: Cic. Græcarū literarū rudis. Ad hæc sanus, satur, securus, serus sollicitus, sterilis, superstes. Plaut. Satin tu sanus mentis atq; animi tui es? Verg. Securus amorum germanæ. Terent. Adelp. Sed postquam intus sū

omnium

omnium rerum satur. Hora. O seri studiorum Tacit.
 in 2, Virtutum sterile seculum, Ver. Cum tibi solici-
 to secreti. Plin. nati hist. Marcus Perpenna et Lucius
 Volusius Saturnius, omnium quos in senatu sententiã
 rogauerunt, superstites fuere. Præterea uecors et ua-
 nus. Apul. iam uecors animi tectum scandulare con-
 scendit. Verg. Aut ego ueri Vana feror. Sunt ex ijs
 nonnulla & quæ cum alijs iuncta casibus, apud auto-
 res leguntur, præsertim ablatiuis. Cic. ad Brutum, Me
 uelim de tuis rebus cõsilijsq; facias diligentissime cer-
 tiorem, Liuius, Præda compotem. Plautus, Dono te ob
 isthuc dictum, ut expers sis metu. Cic. de Orat. Inops
 uerbis. Plin. Caprificus omnibus immunis est, quæ ad-
 huc diximus. Ouid. Ambrosiæ succo saturos. Cic. Alie-
 num est dignitate tua. Et cum præpositione. Idem, Nõ
 alienus à Seculo & studijs.

Dandi casum adsciunt cum multa ex iam dictis
 (quanquam alia quapiam ratione) nempe aliqua ex
 ijs quæ iam dicentur, ut amator illi, præceptor mihi,
 usibus capax. Cæci. Plin. Villa usibus capax, non sum-
 ptuosa. Tum generaliter quibus lucrũ, damnum, uolu-
 ptas, gratia, sumisio, deniq; cõmodi, incõmodiue ac-
 cessio alicui significatur. Hæc enim omnia metabati-
 cos in datiuos transeunt, eorum aduersus quæ sic se ha-
 bent, ut utilis, dãnosus, periculosus, difficilis, fidus, gra-
 tus, iucũdus: Supplex tibi. Fidus uero in genitiuũ. Ver
 Præterea regina tui fidissima, dextra occidit ipsa suo
 Datium adsciũt, et quæ similitudinem, paritatem,

Nomina in
 datiuum

Fidus

uel simul esse significant, & quæ ex con præpositi-
 ne cõponuntur. Præterea ex ijs quæ ad aliquid dicun-
 tur, quæ æquiparantia uocât, ut similis, dissimilis, par
 impar, æqualis, æquus, cõtrarius, aduersus, socius, con-
 tubernalis, commilito, conseruus, cognatus, cõmunis,
 uicinus, finitimus, propinquus, amicus, inimicus, &
 cum his proprius, & idem siue nomen id uoces, siue
 pronomen. Quinetiã ex his multa genitiuis iuncta re-
 perias, partim possessionis lege, ut amicus Senecæ, ini-
 micus Cesaris, partim aliter. Lucan. Quem metuis.
 par huius erat. Verg. Atq; impar congressus Achilli.
 Terent. Domini similis es. Cicero Acad. Eorum qua-
 tuor quæ supra dixi, dissimile, Idem, Cõmune animan-
 tium omnium est coniunctionis appetitus, procreandi
 causa. Hoc uero præter datiuũ et genitiuum etiã cum
 auferendi casu & præpositione iunctũ legitur. Cice.
 Hoc enim onere, quod mihi tecum est cõmune. Idem,
 Quibus est cum oratoribus illa ex repugnantibus sen-
 tentijs cõmunis conclusio. Horat. Nisi nos uicina Tri-
 uici Villula cepisset. Iustin. Chalybes fluuij huius fini-
 timi appellati. Ad Hæc uerbalium quæ in lis, & par-
 ticipialium quæ in dus syllabis finiuntur, præsertim
 quæcunq; á passiuus uerbis declinãtur, passiuorũ da-
 tiuum recipiunt, ut amabilis, docibilis, execrabilis, le-
 gibilis, penetrabilis, amãdus, docendus, uisendus. Stat.
 Nulli penetrabilis astro. Lucus erat. Hor. Nulli flebi-
 lior quam tibi Vergili. Idem, Hic tibi sit potius quam
 tui mirabilis illi. Verg. Nec dictu affabilis ulli. Syllius
 Superisq;

Superisq; habitabile saxum: Ouid. O mihi post nullos
unquam memorande sodalis,

Nomina in
accusatiuū

In accusatiuum transeunt ex adiectiuis nomini-
bus ea quibus generalis mensura siue dimensio signi-
ficatur: latus, lōgus, crassius, profundus, altus. Sed eius
dictionis, quæ priuatam mēsuram significat. Plin. na.
hist. Caulis palmum altus. Idem, In hoc cœli circum-
plexu æquinoctij die media, umbilicus, quem gnomonem
uocant, septem pedes longus, umbram non amplius
quatuor pedes longam reddit. Præterea in genitiuum,
ut Columella, In morem horti areas latas pedis
denum, lōgas pedum quinquagenū facito. Idem, Atq;
ita mense ultimo aprilis feritur tantū, quantum singuli
cyathi seminis locum occupent, decem pedum longū,
& quinque latum. Item in ablatiuū. Idem, Auarius qui-
dam dupondio & dodrante altum saccū, latum, pedū
quinque, deinde ter tanto spatium crudum relinquunt.
ubi etiam accusatiui est usus. Plin. 35, Longum sesqui-
pede, latum pede. Alia rursus in modum infinitum, ut
bonus, dignus, indignus, aptus, ineptus. Vergil. Quir
non Mopse boni quoniam conuenimus ambo, Tu cala-
mos inflare leues, ego dicere uersus. Pompon. Mela,
Verum aspici cognoscique dignissimū. Ouid. Sed puer
est, etas mollis et apta regi, Eodem modo cæreus pro
aptus. Hor. Cæreus in uitium flecti. Pro actiuo tamen
infinito, prosa scribentes accusatiuo gerundi modi
cum præpositione potius utuntur. Vehemens ad dicē-
dū, piger ad salutandū. Commodus, incōmodus, utilis,

inutilis ad militandū. Pro passiuo autē uel ultimo gerundi modi, quod per u finitur, ut optimum factu, dignissimū memoratu, horridū uisu: Hor. Sapiēs uitatu quidq; petitu sit melius, causas reddet tibi. Plinius ad Apoll. *Quae & tibi auditu & mihi relatu iucunda erunt.* Vel passiuo eo quod per dum terminatur cum praepositione ad. Cicero, *Quod non facile ad credendū est, pro eo quod est creditu, uel ut credatur, utriusq; modum interim et per prouocabulum Qui, non inele ganter interpretari autores uideas.* Priorem, ut Ter. *Nam si ego digna hac cōtumelia sum maxime, at tu indignus qui faceres.* Posteriorem. Cic. *Non erit idoneus, qui ad bellum Asiaticum regionq; mittatur.*

Nomina
in ablatiuū

Ablatiuū uero diuersae personae adsciscunt sibi haec, Dignus, indignus, plenus, uacuuus, diues, dis locuples, foetus, secundus, uiduus, cassus, orbis, truncus, extorris, praeditus. Ter: *Dignus es odio cū suspitione isthac tua scelus Iuuenalis, Quamquam plena omnia gypso, Chryssippi inuenias.* Cicero, *Quum sumus necessarijs negotijs curisq; uacui.* Horatius, *Diues agris, diues positus in faenore nummis: Pomp. Mel. Tantum pecore ac finibus dites,* Cicero pro Rosc. *Locuples metu.* Vergilius, *Loca foeta furentibus austris.* Plautus, *Amor et melle et felle est foecundissimus* Hor. *Viduus pharetra risit Apollo.* Ver. *Nunc cassum lumine luigent.* Ouid. *Orba parente suo quicumq; uolumina ceruis, Idem, Et generat truncas pedibus perniciousis.* Vergil *Finibus extorris complexu auulsus Iuli.* Cic. pro

pro Rab. Senectute affectum, morbo præditum. Ter:
 Qui filium habere tali ingenio præditum. Imitantur
 hæc et duo participia captus et contentus. Illud quo-
 ties parti iungitur, ut mète captus, oculis captus. Ver-
 gi. Atq; oculis capti fodere cubilia talpæ. Hoc, ut Ho-
 rat. Centena dedisses. Huic parco paucis contento. De
 hoc uero ut cum genitiuo iungitur, supra est dictum.
 Cum quo etiam superiorũ nonnulla legas. Quid. Mi-
 litia est operis altera digna tui. Ver. Descendam ma-
 gnorum haudquaquam indignus auorum: Salustius,
 Ager aridus & uacuuus frugũ. Tacit. Annonæ focun-
 da. Verg. Diues opum uariarũ. Item, Trunca pedum
 primo. Idem, Quæ regio in terris nostri non plena la-
 boris: Hoc tamen ut Quint. ait, suo tempore ablatiuo
 iunxerunt, plenus uino dicentes, non autem uimi, ut ue-
 teres. Qui igitur ueteribus esse similis cupit, uidet in
 hoc quid sequatur, Diuersitatis quoq; nomina ablati-
 uos sibi cũ præpositione subiiciunt: alter ab illo, aliud
 ab hoc, diuersus ab illo. Alius uero et sine præpositio-
 ne. Hor. Alius sapiète bonoq; ite numeraliũ quæ ordi-
 nalia dicuntur. Primus. á Dardano, Secundus ab Ho-
 mero, Ablatiuis iunguntur & comparatiua omnia,
 id q; uel singularibus uel pluralibus, ut frigidius gla-
 cie, leuius uentis: nisi partitio potius significetur
 quam collatio, sic enim in genitiuum partitiuorum ri-
 tu feruntur, ut maior iuuenum. Soluitur cõparatiuo-
 rum ablatiuus in quam coniunctione electiuam & no-
 minatiuum eiusdem uocis ut doctior Platone, doctior

quam Plato, quam solam constructionē uidentur dimi-
nutiua cōparatiuorum habere. Plin. Duriusculum se-
fecit, quam uolebat existimari à uernariolis tuis et sa-
mulis: Ter. Thais quam ego maiuscula est, Genitium
autē per ē uel ex partitiuorum ritu. Cæsar Commen-
In testamento Ptolomæi patris heredes erant scripti,
ex duobus filijs maior. Et Ouid. Cum minor ē pueris
iussus studioq; uidēdi Constitit ad geminæ limina pri-
ma foris. Et per inter. Quin. in gladiat. Qui inter eos
ut apparet, fortior fuit. Admittit comparatiuus non-
nunquā et alterū ablatiuum, nempe eius dictionis que
mensuram excessus significat: ut multo antiquior So-
crate, nihilo segnior illo. Vacetur autē (si libet) hæc
comparatiui transitio secunda, sicut quæ in priorē est
ablatiuum, prima, Verum posterior ablatiuus. alio-
rum quoq; quorundam est communis, sicut superlati-
uorum nonnunquam. Quintilianus, Declamandi ra-
tio ut est ex omnibus nouissime inuenta, ita & multo
est utilissima. Catullus, Tanto pessimus omnium poëta,
Quanto tu optimus omnium patronus. Cæterum com-
paratiua quum duplicem habeant ablatiuum, alterū
per e, alterum finitum per i, obseruat Laurētius, cum
fœmininorū ablatiuis intransitiue sunt constructa, se-
pius ea per e legi, ut secunditore fama, lætiore fortu-
na. Cum alijs potius per i. Iuuenal. Constat leuiori
bellua sumptu. Notatur uero & per comparatiuum
collatio quadruplex. Vna substantie ad substantiam
diuersam, ut homo est mitior leone. Altera substantie
ad teme

ad tempus, uel ad se ipsam temporis ratione uariatā,
 ut sum hilarior solito. Terentius, Ab quanto nūc for-
 mosior uidere quam dudū. Tertia adiectiui ad diuer-
 sum adiectiuum, ut, est magis fortis quam doctus, ma-
 gis felix quam prudens. Hoc modo comparatiuū cum
 comparatiuo nonnunquam committimus, etiam, cū ad
 uerbio magis, autore Prisciano, ut fuit Achilles Aenea
 fortior, magis q̄ iustior. Et Hieronymus noster de pau-
 pertate, Quidam ex fratribus parcior, magis q̄ aua-
 rior. Et sine aduerbio magis. Quintilia. Sit salubrior
 studijs, quam dulciior. Columella libro sexto, At si
 longior fuerit quam latior. Eadem ratione, & per
 an utimur. Gellius, Perincertus stolidior, an uanior.
 Solim. Calamitosior an beator fucrit Augustus, ambi-
 guum. Quarta collationis ratio est, quum ad opus
 uel affectionem alicuius fit comparatio. Et ea tri-
 plex, Alias per ablatiuum nominis, ut ditiior opinio-
 ne hominum, id est, quam ut homines opinentur. Et
 paulo aliter, ut causa uel lis minor dignitate nostra
 pro quam ut deceat, uel q̄ quæ deceat dignitatem no-
 strā. Maior prætoria cognitione summa, pro quam
 ut prætore cognoscat. Alias per quam dupliciter, mo-
 do. cū ut apostatico, & actiue, ut notius est quam
 ut ego id præcipiā. Quintilianus, Sed nec bonus præ-
 ceptor maiore se turba quā ut sustinere possit, onerā
 uerit, qua ratiōe exēpla quædā modo interpretati su-
 mus. Et passiue, notius est quam ut a me præcipiatur.
 Quintil. Sed hoc apertius est, quam ut probandū sit.

Modo

Modò per relatiuũ qui, Notius est quàm quòd ego præcipiam, & notius est quàm quòd à me præcipiatur. Quintil. Ideo ne suscipiendæ quidem plures sunt causæ, quàm quibus suffecturũ se sciat. Illa uero, Maior uiginti annis, minor uiginti annis: pro eo quod est supra uel infra etatem uiginti annorũ, monadica puto: nam maior uiginti annorum per defectum potius ablatiui etate dicitur: uel ut Priscianus interpretatur per defectum, illo qui est, ut sit maior illo qui est uiginti annorum. Maior uerò & maximus natu, & grandior natu cum similibus, sicut maior et maximus etate dicuntur. Est enim illud natu monoptoton.

De comparatiuorum pariter superlatiuorumque natura illud prætereundũ non arbitror, quod præter hæc dictas constructiones, etiam positionum suarũ casus nonnunquã recipiunt, diuersæ uidelicet personæ, ut dignum laude & dignius & dignissimum laude. Auidus habendi, et auidior, et auidissimus habendi. Amicus nobis, & amicior & amicissimus nobis. Horatius, Sapiens uitatu quidq; petitu sit melius causas reddet tibi. Aliquãdo diuersum et à positionis sui casu & suo. Salustius, Nulla arte cuiquam inferior. Plinius de Pardo, Nulli animum claritate inferior. Pleraq; etiam adiectiua in ablatiuũ feruntur eius rei secundum quam, uel ratione cuius de quoquam affirmantur, Andria genere, Syrus natione, Fuscus colore, Prudens consilio, Vergilius, Forma pulcherrima Didaco. Martialis, Castus moribus, integer pudore, uelox ingenio.

ingenio, decore felix. Et quæ apertius p Synecdochè dicuntur. Idem, Crine ruber, niger ore, breuis pede, lūmine lesus.

PRONOMINVM CONSTRUCTIO

Pronomina suapte natura transitionem in alia non faciunt, habent tamen alias in coniunctione cū alijs partibus proprietatem quandam, Grammatico non prætermittendam. Duplices enim demonstratiuorum primæ et secundæ personæ genitiui, pro duplici significatione certarum uocum transitionem recipiūt, certarū respuūt: ut enim qui per is uel um finiūtur, quærundam uocum transitioni priuatim sunt addicti, ita qui per i terminantur, certas uoces habent, quibus succedant: quippe quoties post uerba, participia, & participialia, usus genitiui utriusuis horum pronominum incidit, ijs qui per i finiuntur est ut edum, quorum etiam naturā et sui genitiuus sequitur, ut Me tui pudet, nil nostri miserere, oblitusq; sui est Ithacus. Itē ut pleniore obsequio demererer amantissimos mei.

Excipiuntur, quod sciam, ex omni numero uerborum duntaxat tria, quorum duo, Interest & Refert, quod ex eo nomine composita sunt, quod in hoc genus genitiuos transire non possit, ut mox dicetur, possessua alterius generis, id est, eorum qui per is uel um finiuntur cum ipso nomine quod in se cludunt, intransitiuè constructa accipere solent sic, Interest et refert mea, tua, nostra, & uestra, quibus adduntur sua et ciuicia. Cic. Ruso, Quin ego oia faciā, quæ interesse tua, aut

aut etiã uelle te existimem. Idẽ in eadẽ, Et quod tua ni-
 hil referebat. Idẽ ad Curionẽ, Quod eos scire, aut no-
 stra aut ipsorum interesset. Ter. Mea nihil refert, aut
 potiar modo. Idem, Quid tua (malum) id refert. Cice-
 ro pro Murena, Ea cades crimini potissimũ datur ei
 cuiã interfuit, non ei cuiã nihil interfuit. Quod autẽ
 ex noĩe, re uel res, cõponatur ea uerba ad interest qui-
 dem declarant uerba Plauti, quibus id solute pronun-
 ciat. Vtrunq; ueniat nec ne, nihil in re est mea. Et Te-
 rentius in And. Si in re utriq; est ut fiant, accessi iu-
 be. Nec est quod datiuus ille scriptũ ulli iniiciat, quũ
 eundem quoque uerbo refert, subiectum inuenias.
 Quod etiam ex eo nomine compositum esse docet, pri-
 ma eius syllaba longa. Horatius, Vel dic qui referat
 intra nature fines uiuenti. Tertium est ipsum, est, sim-
 plex, quod tamen aliter eiusmodi possessiua non reci-
 pit, nisi quum pro interest legitur, ut Plautus in Am-
 phyr. Quid est mea? Legi etiam pro interest declarat
 Illud Ciceronis ad Attic. Scio quanti Reipub. sit, om-
 nes copias in unum locum primo quoquo tempore
 conuenire. Item. Columella, Nam non est nostri nego-
 cij alterum imperare, et alterum docere. Simili modo
 et post adiectiua fere omnia quæ in genitiuum serun-
 tur, iisdem genitiuis, id est, i finitis utendũ. Expers tui
 fidissima tui, compos sui, æmulus mei. Terentius, Hanc
 meritam esse, ut memor esses sui. Cicero ad Terentiã
 Reliquum est quod ipsæ optima considerabit, uestrũ
 similes facinoræ sint ne Romæ. Ex adiectiuorum nua

mero demuntur numereralia, partitiua, particularia
 & superlatiua, quæ quoties in genitiuū multitudinis
 feruntur, eos demum horum pronominū genitiuos re
 cipiunt, qui per um finiuntur. Vnus et primus nostrū,
 singuli, uterq; unusquisq; quidam uel aliquis uestrū,
 & maximus natu nostrū. Terentius, Ne cui uestrum,
 sit mirum, cur partes etc. Illud enim Quintiliani quod
 supra posui, Vt pleniore obsequio demererer amatif
 simos mei, cū similibus, absoluti non superlatiui pro
 pria constructio est. Post appellatiua uerō (ut summa
 quadam complectar) siue subsistendi uerbū interce
 dat siue nō, ijs qui per is et um finiuntur, uel quæ gene
 raliter horum loco accipi possunt, possessiuis utendū
 ut fundus, a ger, codex, pes, oculus, meus, tuus, suus, no
 ster, uester, uel nostrū et uestrū: uel est meus, tuus, suus,
 noster, uester, uel nostrū et uestrū. Plaut, Da diem hūc
 sospitem rebus mis agundis. Cic in Phillip. 3, Frequen
 tia uestrum incredibilis. Gellius quoque ex antiquis
 codicibus Salustianis, maiores nostrum scribendum
 esse contendit. Sed mis & tis priscis quidem usitata,
 postea exoleuerunt. Itaq; eorum loco possessiuis ne
 cessario nunc utimur, Cæterum si quod per appella
 tiuum significatur, aut pars sit generalis, nō specialis
 eius quod significatur per pronomen, aut plane ex
 tra id quod significatur per pronomen, nec ab eo pos
 sessū, per genitiuos in i loquendū est. Exemplū partis
 quam uoco generalē: ut dimidium, pars, aliquid, nihil
 multum, reliquum, residuum, plurimū, mei tui, sui, nō
 stri

stri uestri. Cic. de Ora. Ex quo uereor, ne nihil sim tui nisi supplotionem pedi imitatus. Exemplū eius quod extra esse nec possessū intelligo, et respectu cuius (amatore Laurentio) genitiuus pronominis accipitur passi uè, ut cura, sollicitudo, memoria, copia, dolor, potestas utilitas, usus, uis, fastidiū, fauor, despectus mei, tui, sui, nostri, uestri, pro his nimirum ipsis, quæ nō in nobis de alijs sed in alijs de nobis habentur. Nam si penes nos sint & de alijs habentur, dicendum potius est, cura, sollicitudo, memoria, copia, dolor, potestas, utilitas, usus meus, tuus, suus, noster, uester, uel nostrum, & uestrum. Prioris ratione exempla sunt, illud Quintilianeni, Amore mei uicit et matrem. Item Terent. Hem tot mei solliciti sunt causa, Et Cic. Att. Vehemētēq; tua sui memoria delectatur. Horat. Ne studio nostro pecces. Alterius rationis exempla. Verg. Nate meæ uires, mea magna potētia. Item, Et nostro doluisti sepe dolore. Rursus, Ad urbē Sydoniā puer ire carat mea maxima cura. Sunt sane non adeo multa, in quibus tū genitiuis in i, tum possessiuis uti permittitur, ut causa fama, imago mea, tua, sua: nostra, uestra, et mei, tui, sui, nostri, uestri. Per possessiua tamē est locutio uisitatior. Tere. Mea causa causam hāc suscipite. Illud non modo de utrisq; genitiuis, uerū etiam possessiuis obseruatum est, quod præter iam subiiciendos, nullum usquam ex omni genitiuorum numero, præter fortasse unū, post se per appositionē recipiunt: nempe ipsius, solius, unius, duorum, trium, & sic deinceps, omnium

nium, plurium, paucorum, cuiusq; et generaliter par-
 ticipiorum. Cic. pro Mur. Ex tuo ipsius animo conie-
 cturā feceris. Idē in Gab. & Pisonē, Dico mea unius
 opera Remp. esse liberatā, Idē Att. Solius enim mecum
 peccatū corrigi non potest. Quint. Deinde quū satis
 vires eorum explorauerint, suæ ipsorum fiduciæ per-
 mittunt. Liuius octauo ab urbe condita, Noster duorū
 euentus ostendat, utra gens bello sit melior. Plin. in
 Paneg. In sua cuiusq; laude præstantior. Cicero de
 Orat. Si uoluntati omnium uestrum parui. Brutus ad
 Ciceronem, Qui uestris paucorum respondeat laudi-
 bus. Hor. Quum mea nemo scripta legat, uulgo reci-
 tare timentis. Cato ad Ciceronem, Libenter facio, ut
 tuam uirtutē, innocentiam, diligentiam cognitam in ma-
 ximis rebus domi togati, armati foris, pari industria
 administrari gaudeā, Sed participium post possessiua
 hec sæpe uertitur in prouocabulum Qui, & uerbum.
 Ouidius, Nūc mea scripta legis, qui sum summotus ad
 Histrum, pro summoti. Sic pro illo, Vulgo recitare ti-
 mentis, qui uulgo recitare timeā, dixeris. Alterius ra-
 tionis, id est, finitorum per i, rariora succurrunt exem-
 pla, ut, Mei solius immemor, Sui ipsius memor, Cice-
 ro ad Lentulum, Quocunq; tempore mihi potestas
 presentis tui fuerit. Idem de Ora. Lucium Craſſū quasi
 colligendi sui causa, se in Tusculanū contulisse. Ouid
 Heroid. Copia placidæ sit modo parua tui. Dixi nisi
 fortasse unum, propter illud Tercij in Heaut. Ino-
 pis te nunc miserescat mei, quod puto monadicon.

Obserna-
tie de No-
tri Vestri.

Priuatim de Nostri & Vestri illud scire licet, quod quoties appositio pluralis eos sequitur, cedere debent genitiuis in um, ut enim misertus, aut nescius, aut contemptor nostri dixeris, ita misertus, nescius, & contemptor nostrum duorum uel omnium dicendum.

PRONOMINVM RECIPROCATIO.

TRansitus quoq; à persona quapiã in seipsam que reciprocatio Grãmaticis dicitur, per aliud planè q̄ pronomina fieri non potest. Fit itaque à prima persona in seipsam transitus per idē omnino pronome, ut ego que mihi sum conscia. Simili modo à secūda persona in seipsam, Tu qui tibi es conscius. Sed à tertia in seipsam per diuersum omnino pronomen necesse est fiat. Vnicū enim primitiuum pronomen est Sui, quod cum solis, tum uerò omnibus tertijs personis in eodem præsertim sensu, ipsorum in se transitionem regerit, quod præterea ipsum inchoare sensum nunquã potest. Hoc per uarios casus, uarijs exemplorum formulis ostendisse, non ab re, puto discentium erit. Dicimus igitur, Cicero reminiscitur sui, parcit sibi, diligit se, fruitur se, loquitur secum, agnoscit cōtemptum sui. Et aliter iterueniēte uerbo multifariã. Hortatur te redire ad se, uel ut redeas ad se. Dicit te læsisse se, uel quod læsisti se. In his tamen formulis ubi duo sunt uerba citra ullam infinitam particulã Græci Antimethabasin, Prius scianus retransittonē uocat, in qua scilicet prius uerbum in se non suam, sed secundi uerbi transitionē reuertitur, ut exempla posita docent. Et sub infinito no-

mine

mine alio interueniente uerbo, ut, Dubitant quid sibi
 expediat. Et ubi non tam liquidò hinc cernitur sen-
 sus: ut, Dedit quod sibi erat charissimū. Obtinet enim
 hic quoq; relatiui sensus unius dū daxat casualis uicē,
 eiusq; ad uerbum dedit relati, quod eclipsin supplētī
 facile pateat. Est enim plenum, Dedit illud quod sibi e-
 rat charissimum. Vbi totus prouocabuli sensus explica-
 tio est demonstratiui pronominis illud. Quæ enim se-
 quuntur inter unius uerbi sensus potius sunt numeran-
 da. Non magis alijs displicet eius negligentia q̄ sibi.
 Et ita te amat ut se. Si quis enim zeugma impleat, et
 plenos hos sermones reddat, uidebit in altera parte to-
 tam esse reciprocationē. Verbi gratia, Quam sibi di-
 splicet eius negligētia. Et, Ut se amat. Sed in quibus al-
 terum interuenit uerbum, etiam per relatiua illa, ipse,
 ille, & is, loqui autores deprehendas. Quint. in Dec.
 Non petit ut illum miserū putetis, nisi et innocens fue-
 rit. Idem, Neq; ignorauit quæ eū manerent pericula.
 Quanquam hæc rectius planè haberēt si se dixisset,
 quum nihil aliud sit ad quod referri reciprocū possit.
 In illis enim Ciceronis, aliud esse uidetur, ad quod re-
 ferri possit, ut pro Rabirio, Nec enim cuiquam eius
 consilium uehementius q̄ ipsi displicet. Et pro Mar-
 cello. Est uerò fortunatus, cuius ex salute non minor
 penè ad omnes q̄ ad illū uentura sit lætitia. Aliquan-
 do fit transitus à tertia persona non in seipsam, sed in
 aliquid quod significatur ab ea possessum: uel contra,
 ab eo quod à tertia persona possidetur, ad ipsā quibus

utrisque modis dum in una clausula transitus sit per
 possessiuum suus omnino loquendum est. Posterioris
 modi exempla sunt, Indiget Ciceronis suus filius. Mar
 tialis, Et sua riserunt secula Mæonidem. Cicero ad
 Atticum, Sed illum ulciscetur mores sui. Inducitur à
 Cicrone suus dicearchus. Et quod possessum est po
 sito in obliquo. Rumor est Cesari insidiari familiares
 suos. Et, Fama est Alexandrum occidisse familiares
 suos. Nam illa, rogat me Cicero, ut suus habitet apud
 me filius, uel suus audiatur à me filius, non plane hui
 us sūt generis. In quibus uidelicet ut per suus, ita per
 eius, ipsius, uel illius loqui possis. Prioris modi, hoc
 est, in quo transitus à tertia persona in aliquid a se
 possessum significatur, exempla uarijs casibus & for
 mulis hæc sint. Cicero, Reminiscitur clientum suorū.
 Parcit erroribus suis, & familiarium suorum, Diligit
 rem suam. Scripsit calamo suo. Et altero interposito
 obliquo tertiæ personæ, ad quæ refertur possessio. Per
 cussisti illum gladio suo. Reliquam legenti iudicium
 suum. Commonefecit illum uitij sui. Item altero uerbo
 interposito. Hortatur te redire, uel ut redeas domum
 suam. Dedit quod præcipuum erat rerum suarū. Scit
 quid doleat inimicis suis. Quæ namq; sequuntur, si re
 ste inspiciantur, unius uerbi sunt. Ita fauet tibi, ut inti
 mis suis. Adest, ut accipiat præmium suum. Mauult
 hic esse quàm in patria sua. Et participio interuenien
 te, modo posito, ut uideo hominem serentem agrū sūt
 modo subaudito, ut uidi columbam tristem in pericu
 lo pullos

lo pullorum suorum. Et quavis præpositione intercedente, ut comitatus es illum ad ædes suas. Percontabor illum de regno suo. Cæpi columbam cum pullis suis, uel in nido suo, uel extra, uel prope, uel iuxta nidum suum, et ita per omnes præpositiones, in quo maximè genere, etiam per genitiuos illos tertiæ personæ, eius, ipsius, illius promiscuè, autore Valla, loqui licet, Cæpi columbam cum pullis eius, uel in nido eius. Cæterum ubi tres sunt tertiæ personæ, quoniam ambiguum erit ad quam potissimum referatur possessio, qui amphibologiam uitare uolet, per hos potius genitiuos loquetur, quoties ad secundo loco positam refertur possessio, ut Cæpi columbam cum pullis eius, potius quàm suis. Cæpit furem cū socijs eius uel ipsius, potius quàm suis. Amat deū propter bonitatem ipsius, potius quàm suam. Quum uerò ad primo loco positum possessio refertur, per Suus potius, ut tuetur hominem deus propter bonitatem suam, potius quàm eius. Est & alius in pronomine personarū transitus huic proximo affinis, nempe cum duarum mutuus inter se transitus significatur, quæ græcis allelopathia dicitur. Hæc præcipuè per duo aduerbia, inuicem & mutuò, & unam plurimum præpositionem inter, cum aliquo pronomine fit, hoc modo, Amamus nos mutuò, Diligitis uos inuicem, Dissident inter se, Dissidemus inter nos. Eadem locutiones & per partitiuum alter geminatum proferri solent, sed figuratè, ut Amamus alter alterum, amatis alter alterum, amant alter alterum. Verum de

inter peculiariter obseruat Laurētius (cui pleraque in hoc genere referimus accepta) quoties nominatiuus uel accusatiuus praecedit, per sui loqui autores. Cicero, Delectat hoc, quod inter se omnes partes corporis quodā lepore consentiunt. Et Quint. Damonem & Phinciam Pythagoræos ferunt hoc animo inter se fuisse. Cicero tamen ad Attic. si recte scriptum est, aliter loquitur, cum dicit, Vna spes est salutis, istorum inter istos dispensio. Cum uero antecedit genitiuus, datiuus, uel ablatiuus, per pronomen Ipse potius loqui solere. ut Cicero, Nec mihi cæterorum iudicio uideatur solum, sed etiam ipsorum inter ipsos consensu. Quintilian. Circa, quem inexplicabilis & grāmaticis inter ipsos & philosophis pugna est. Idem, Nam magnis quoq; autoribus incidunt aliqua uitiosa, et a doctis inter ipsos etiam mutuo reprehensa.

Ex demonstratiuis quatuor illa; hic, iste, ille, & is, aliquando non tam extra positum aliquid, quam continuo in sermone dicendum demonstrant. Terent. Vereor ne illud grauius tulerit Phædria, neue aliorum atq; ego feci, acceperit, quod heri intromissus nō est. Idem, Utinam istud uerbum ex animo ac uere diceres, potius quam te inimicum habeam. Idem, Sed hoc mihi molestum est. Nam isthæc commemoratio quasi exprobratio est immemoris beneficij. Cicero, Si hoc fuit liberis nostris gratius, nos uiuere. Terentius, Nā id arbitror apprimē in uita esse utile, ut ne quid nimis. Et pluraliter, Sed ijs, quas semper intellexi in te sitas

te sitas, fide & taciturnitate. Videtur & idem in illo Terentij, si rectè scriptum est, demonstratiuè accipi, Ego dudum nonnihil ueritus sum abs te Daue, ne faceres idem, quod uulgus seruorum solet, dolis ut me deluderes. Aliquando de absente dicitur demonstratiuum, sed uel recens præsentem, uel de quo paulo ante habitus est sermo, ut in illis, Pròch deum immortalem, negat Phaniam hanc esse sibi Demipho cognatam. Item, Neq; meo cordi esse quenquam chariorem hoc Phædria. Idem in Andria: Sed hic Pamphilus firmavit fidem. Vbi uult Donatus hic additum, ut ostendatur de illo fuisse sermonem. Horum ille et iste priuatum usum habent. Prius cum ob eminentiam quadam rem omnibus notam præsumi uolumus. Cicero, Nasica ille prudens, bis consul. Posterius contra, cum alicuius rei cum contemptu stomachoue mentionem facimus. Tere. Munus nostrū ornato uerbis, & istum æmulum quoad poteris ab eo pellito. Idem, Cum milite isto præsens, absens, ut sies, me ames. Idē, Iste Chærea, iste ephebus frater Phædria.

Relatiua sunt, quibus repetitio fit præcedentis in oratione cuiuspiam, quoties scilicet ipsum, & non aliud intelligi uolumus, quod per aliam orationis partem quam relatiuū fieri commode non potest. Si quis enim dicat, Emi agrum, & agrum relinquam tibi, incertū sit, an de uno eodemq; agro sit sermo: si uero relinquam tibi, nemo dubitet de eodē esse sermonem. Hanc horum pronominum uim pragmatici recentio-

res quum ignorauerint, instrumēta omnia participijs illis præfatus, prælibatus, prædictus, et similibus de- honestarunt. Sunt autē relatiua (ut in proximo libro diximus) numero sex, simplicia quinque, & unum compositum, ut in subiectis exemplis uideri licet. Hic, ut Florus, Postremus omniū regum fuit Tarquinius, cui nomen superbo ex moribus datum. Hic regnum auitum, quod à Seruio tenebatur recipere maluit, quam expectare, Ille, ut Cicero in Tuscul. Democritum illum magnum quidem uirum sed leuibus & rotundis corpusculis efficiētē animum concursu quodam fortuito omittamus. Nihil est enim apud illum, quod non atomorum turba conficiat. Iste, ut Ter. Quorū emulari exoptat negligentia, potius quam istorum obscuram diligentia, is ut Salustius, Igitur de Catilinæ coniuratione quam uerissime potero, paucis absoluam, Nam id facinus in primis ego memorabile existimo sceleris nouitate atque periculi. Idem, ut Cicero ad Appium Pulchrū, Omnino tibi agit gratias, sed idem scribit meas literas maximum apud te pondus habituras.

Hic.
Alie.

Pruiatim de hic & ille obseruatum est quum ad duo anteposita referūtur, hic ad posterius et propius, ille ad prius & remotius referri. Plin. Ouium ad summum genera duo, Tectum & Colonicū, illud mollius, hoc in pascuo elegantius. Col. Quasi sit agricola contrarium pastoris propositum, quum ille quā maximē subactō & puro solo gaudeat, hic nouali gramino quoque ille fructum è terra speret, hic è peccore: Peculiariter

liariter ille, sępo cum coniunctione quidem iungitur
 uidelicet, quum aliquid concedimus, a quo mox aliud
 remouebimus. Cicero, Qui autem summum bonum in
 uirtute ponunt, preclare illi quidem, sed hæc ipsa uir
 tus amicitiam et gignit, & continet. Legitur tamẽ et
 sine exceptione, Hic uero et Is, eleganter post prouo
 cabuli sensum locantur. Sal. Scilicet quem res tanta
 atq; tam atrox non permouet, eum oratio accendet?
 Ter. Quam ego animo egregie charam pro uxore
 habuerim, bene & pudicẽ eius ductum atq; educa
 tum sinam coactum egestate ingenium immutariet?
 Idem in Eunuch. Qui tibi nunc uidetur uir esse, hic
 nebulo magnus est, ne metuas. Verg. Cui non risere
 parentes, Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cu
 bili est. In hoc tamẽ genere demonstratiua potius quã
 relatiua uidentur. Ibi plane relatiua sunt, quum post
 copulatiuam coniunctionẽ quasi in Epexegeſi ponun
 tur, ut Alexander paruis copijs fretus superauit Da
 rium cum infinito exercitu, et id in adolescentia, uel
 & hoc in adolescentia. Item, Vestis pauca & ea de
 trita & sordida. Et paucis nummis superbit nec
 ijs suis. In his tamen ultimis proprium

locum habet is, non hic.

FINIS LIBRI III.

m 5

THOMAE